

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 12.50 Din
za inozemstvo 25.—
sredstvene

Oglaš po tarifu

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravišstvo:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Baravska ul. 1.
Tel. št. 22.

Celje, Aleksandrova a.

Račun pri poštn. čekov.
zavodu št. 11.842.

Priloga številka izide v soboto zjutraj.

Ljubljana, 30. maja.

Danes je obletnica majske deklaracije. Pred šestimi leti so na ta dan v dunajskem parlamentu avstrijski Slovenci, Hrvati in Srbi prvič na manifestantni način in pred svojimi najkompetentnejšim forumom izrazili odločno zahtevo po svoji narodni državi. Majska deklaracija je bila v času svetovne vojne po toliko težkih letih in preizkušnjah mejnik med suženjstvom in začetkom nove dobe nacionalne naše prebude in osvoboditve. Četudi ni vsebovala celoga našega evangelija, vendar je bila ona v danih razmerah zadosten nadomestek za vse nade, ki smo jih zavedali in iskrali Jugosloveni stavljali na bodočnost našega naroda.

Kolikor se vsako leto in vedno z radostjo spominjamo 30. maja 1917, s toliko večjo žalostjo in gnjevom pa vremo na mnoge dogodke, ki se odigravajo od prevrata naprej v naši državi in v našem narodu. V dno duše nas boli, da nosi naša zemlja ljudi, ki so v par letih zopet padli v recidivo, želeč si nazaj staro suženjstvo, zlasti pa nas muči, da so danes v vrstah naših narodnih neprijateljev ljudje, ki so bili nekdanj vneti propagatorji majske deklaracije ter ljudje, ki so bili v naši državi poklicani in dolžni čuvati težko priborjeno nacionalne pridobitve.

Odkar se je »razprostrla« radikalna stranka tudi v naše kraje, so postale nacionalne pridobitve naših najobčutljivejših narodnih pozicij, ob meji in v nekdanjih nemških trdnjavah, predmet političnega barantanja. Podpora Nemcev poskuša vlada vedno znova plačevati s slovenskim — kakor ona misli — drobižem. Radi demonstracije proti nemško - nacionalni prireditvi v Ptujju je sedaj na zahtevo nemških poslancev razpustila organizacije jugoslovenskih nacionalistov v Ptujju in Mariboru, slovenski in jugoslovenski živeli pa izročila v zasmeh in zaničevanje — Nemcem in nemškutarjem!

Pred 15 leti — leta 1908. — ko je Avstrija smatrala, da je izbruhnilo v Ptujju, v Ljubljani in v drugih slovenskih krajih prvo iz Beograda narobe in organizirano protiaustrijsko gibanje, so prišli Slovenci, mirni in ponižni, v Ptuj, da bi zborovali pod okriljem Ciril - Metodove družbe o svojih šolskih zadevah. Ko so takrat delegati slovenske kulturne organizacije izstopili v Ptujju, je nahujskana nemško - nacionalna družba skušala preprečiti, da sploh pridejo v mesto. Nemški argument je bil gorjača, kamen in gnilo jajce. Ko smo v Narodnem domu razpravljali o šolskih vprašanjih, o obrambi naših dece, je zunaj tulla podivjana drhal smrt Slovenca, je bobnelo kamenje na šipe skromnega zborovališča, se je razlivala cela poplava črnila in drugih kemikalij na zborovalce, so bili naši državni poslanci predmet upravnih banditskih napadov. Kjer se je pokazal na ulici miren, ponižen slovenski zborovalec, je bil napaden kakor da je zašel med roparje, mnoge so pretepli do krvi in s huronskim krikom je ptujjska nemškutarja tisto nedeljo proslavljala svojo zmago nad bindišarji. Navzile intervenciji pri državni oblasti niso Slovenci našli nobene zaščite. Policija jih ni varovala, temveč celo pomagala pobijati. Gospod okrajni glavar je skomigal z rameni, češ: »jaz vas ne morem ščititi.« Na sodišču pred nemško - nacionalnimi sodniki Slovenci tudi niso dobili zadostne, še sami so bili po kruti krivici obsojeni.

In danes? Komaj 20 glav šteje Ptuj pravih Nemcev, vse drugo »nemštvo« je narodno odpadništvo, vzgajeno v nemško - nacionalnem duhu, ki dela z vso vnozo za vsenemsko stvar, kakor nekdanj pod Avstrijo. Pettauer Deutscher Männer - Gesangsverein je zbral pod svojim okriljem vse, kar čuti in misli germansko ter ne more pozabiti germanske Avstrije.

Od blizu in daleč, celo izven državnih mej — še Hackenkreuzlerji! — so bili vabljeni in zbrani Nemci in nemščurji ob obletnici te organizacije, ki je pred 10. leti prešla od mestne občine diplomu kot »Vorkämpfer für das Deutschtum in Pettau«. Prišli so samo zato, da bi nas na jugoslovenskih tleh izživali in ogrozili naš nacionalni napredek po ekspanzijskem načrtu bojne nemške nacije onstran naše granice. Nastop Nemcev je bil tako provokatoričen, da je zastopnik oblasti uvidel resno potrebo, da izprazni lokal, kjer se je zbiralo pangermansko legio. Politiško je urečeno, da so Nemci

Pričetek dela v narodni skupščini

SVEČANA OTVORITEV PARLAMENTA. — VOLITEV ODBOROV. — PRVE PREDLOGE. — MESTO URAĐNIŠKEGA ZAKONA MILIJARDNI KREDITI.

Beograd, 30. maja. r. Danes ob 9.30 je predsednik Ljuba Jovanović otvoril prvo redno sejo narodne skupščine. Po prečitju zapisnika zadnje seje, je skupščinski tajnik naznanil, da je kralj sprejel ostavko predsednika Jovanovića kot ministra za vere ter bo ta resort upravljal začasno minister za socialno politiko Perić. Minister pravde je s posebnim aktom prošil skupščino, naj izvoli dva člana v upravni odbor za vojno odškodnino. Skupščini je bilo predloženih 137 prošelj in pritožb. Notranje ministstvo zahteva izročitev sledečih poslancev: Stjepana Radića zaradi 6 slučajev, dr. Hadžija, Antona Sušnika, Vlad. Pušenjaka zaradi 8 slučajev, dr. Grigorijev, dr. Mačka, Predavca, Košutića, dr. Krnjevića, dr. Sečerova in Vujovića. Zahteva je bila izročena imunitetnemu odboru.

Svečana otvoritev.

Po prečitju interpelacij posl. dr. Dušana Boškovića in Agatonovića in raznih resolucij je skupščina prešla na prvo točko dnevnega reda: Slovenska otvoritev. Ministri predsednik Pašić je prečital sledeči ukaz:

«Mi, Aleksander, po milosti božji in volji naroda kralj Srbov, Hrvatov in Slovencev, rešujemo na predlog predsednika našega ministrskega sveta in na podlagi čl. 52 ustave in po zaslišanju našega ministrskega sveta, da se zasedanje narodne skupščine, izvoljene 18. marca 1923 in z ukazom od 21. decembra 1922 sklicana za 16. april 1923 otvorijo dne 30. maja 1923 s čitanjem tega ukaza. Predsednik našega ministrskega sveta naj izvrši ta ukaz. Aleksander. Podpis vseh ministrstev. Prečitanje ukaza so pozdravili poslanci z živjo klicem na kralja.

Volitev odborov.

Kot druga točka je bila na dnevnem redu volitev skupščinskih odborov. Predsednik Ljuba Jovanović je naznanil, da se bodo vršile volitve letočasno za vse odbore. Po desetminutnem odmoru se je pričelo glasovanje, ki je trajalo eno uro. Med glasovanjem je bil poslanec razdeljen zakonski načrt o ustroju vojske in mornarice. Rezultat volitev je bil sledeči:

Zakonodajni odbor (42 članov): oddanih glasov 232. Lista Marka Gjuričića (rad.) je dobila s džemijetskim in nemškimi glasovi 129 glasov in 23 članov, lista Ljube Davidovića 49 (9), dr. Hohnjeca (kler. in Bunjevci) 27 (5), dr. Hrasnice (musl.) 15 (3), Jovana Jovanovića (zemlj.) 11 (2). Ena glasovnica je bila prazna.

Finančni odbor (31 članov): oddanih

232. Dobili so: radikali 130 (17), demokrati 48 (6), klerikali 22 (3), muslimani 20 (3), zemljoradniki 11 (9). Ena glasovnica je bila prazna.

Administrativni odbor (21 članov): oddanih glasov 233. Dobili so: radikali 12 članov, demokrati 4, klerikali 2, muslimani 2, zemljoradniki 1 član. Enako število članov je bilo izvoljenih od vsakega kluba tudi v imunitetni odbor in odbor za prošnje in pritožbe.

Predsednik Ljuba Jovanović je po proglašitvi izida volitev prošil odbore, naj se že danes popoldne konstituirajo in obvestijo o rezultatu skupščinskega predsedstva.

Prvi zakonski predlogi.

Povsem v protislovju z obljubami vlade parlamentu ni bil danes predložen zakonski načrt o službeni pragmatiki, temveč je finančni minister predložil nujni predlog o naknadnem odobrenju kreditov za 1135 milijonov Din, za katero ogromno vsoto je vlada dosedaj prekoračila proračun ter predlog o izrednem kreditu v znesku 64 milijonov Din za tekoče izdatke. Demokrati so se ostro izrekli proti nujnosti tega predloga, ki je bil proti njihovim glasovom sprejet.

Vojni minister je predložil zakonski predlog o ustroju vojske, kateremu je bila istotako priznana nujnost.

S tem je bil dnevi red izčrpan in je predsednik predlagal sledeči dnevi red za prihodnjo sejo, ki se bo vršila v petek: 1.) Deklaracija vlade. 2.) Razprava o zakonskem načrtu o ustroju vojske. 3.) Volitev dveh članov skupščine v odbor za izplačilo vojne odškodnine.

Ob 12.30 je bila prva redna seja skupščine zaključena.

Konstituiranje parlamentarnih odborov.

Popoldne so se konstituirali skupščinski odbori. Tudi tu je opozicija odklonila mesta v predsedništvih ter so bili izvoljeni sami radikalski funkcionarji. Posamezni odbori imajo sledeče vodstvo: Zakonodajni odbor: predsednik Marko Gjuričić, I. podpredsednik Zarko Miladinović, II. podpredsednik dr. Dušan Peleš, tajnik Velja Popović.

Finančni odbor: predsednik Dobra Mitrović, podpredsednik Stevan Nošić, tajnik Stanković.

Administrativni odbor: predsednik Milan Simonović, podpredsednik Petar Bogovac, tajnik dr. Stanković.

Odbor za pritožbe in prošnje: predsednik Tomo Orahovac, podpredsednik Kujundžić, tajnik Gligoričević.

Imunitetni odbor: predsednik Nastas Petrović, podpredsednik dr. Joca Jalošević, tajnik Svetislav Mihajlović.

Pred vladino deklaracijo

IZJAVA VLADE O NOTRANJI IN ZUNANJI POLITIKI.

Beograd, 30. maja. dp. Danes popoldne ob 17. do 20. je imel ministrski svet sejo, na kateri je razpravljalo o vladni deklaraciji. Seje se je udeležil tudi predsednik parlamenta Jovanović, ki je vladno izvestil o želji šefov opozicijskih skupin, da se deklaracija ne omeji samo na parlamentarno-poslovne zadeve temveč da zavzame tudi stališče napram glavnim notranje in zunanje političnim vprašanjem. Ljuba Jovanović je imel danes konferenco z g. Davidovićem, ki je ponovno poudaril potrebo take opredelitve vlade opozarjajoč, da bo s tem omogočena stvarnejša deklaracijska debata. Vlada ni mogla prezreti zahteve opozicije ter je sklenila sprejeti v de-

sami metali kamenje in izključeno ni, da so s kamnom, ki je bil namenjen Slovanu, slučajno zadeli v glavo svojega lastnega poslanca. Kaj družega se dosedaj še ni dognalo navzlic temu, da je politična uprava uvedla proti Slovincem pravcati prgon. Naše državne oblasti preganjajo sedaj tiste ljudi, ki so bili leta 1908. in pozneje od avstrijskih oblasti gonjeni zaradi srbofilstva ter jugoslovenstva. To so tisti Slovenci, po vrsti iz vseh strank, ki bi viseli na drevesih ptujjskih dvorov, če bi se samo za dva dni povrnili časi iz dobe leta 1908. ali 1914.!

Vlada, Nemci in nemščurji, zapomnite si, da žaljenja narodne časti in izživanja na naših tleh ne prenesemo več! In vsi tisti, ki podpirate nemška protidržavna stremjenja, ozrite se nazaj spomnite se preganjanja našega edinstvenega naroda ter glejte tudi naprej, kakšna bo naša prihodnost, ako boste dopuščali, da postane Ptuj mesto naše nacionalne sramote.

klaracijo tudi kratko izjavo o notranji politiki. Dotični pasus se bo nanašal na vidovdansko ustavo. Formulacija je bila poverjena predsedniku Jovanoviću z nalogo, da naj bo stilizirana tako, da ne bo vezala vlade ne na levo ne na desno. Glede zunanje politične položaja prevladuje v vladni misljenje, da naj minister Ninčić poda pred skupščino primerno izjavo, vendar se ni definitivno zaključeno, ali se naj kratek pasus sprejme tudi v deklaracijo.

Ministrski svet bo jutri spejel definitivno redakcijo vladne izjave.

Stranke se pripravljajo na parlamentarne debate. Demokratski klub je imel danes sejo, na kateri je sklepal o stališču, ki ga zavzame v razpravi o naknadnih kreditih in o ustroju vojske.

Mnogo pozornosti je vzbudila današnja avdienca bivšega predsednika parlamenta dr. Lukinica, ki je trajala nad eno uro.

Džemitet se buni.

Beograd, 30. maja. p. Danes je poslanski klub džemitetske stranke poslal ministrskemu predsedniku Pašiću ultimatum, da se morajo njegovi pogoji glede agrarne reforme takoj sprejeti in izvesti v južni Srbiji. Drugi pogoj se drže tajno. Trdi se, da bodo izžvali veliko revolto pri srbskem elementu v južni Srbiji, ko se bo začelo izvedeti. Džemitet grozi, da bo prešel v opozicijo.

ZBOR BALKANSKIH KOMUNISTOV V SOFIJI.

Beograd, 30. maja. z. «Novosti» javljajo iz Sofije, da se bo 24. junija tam vršila velika skupščina komunističnih delegatov iz vseh držav na Balkanu. Dospeli bodo tudi ruski sovjetski delegati s posebnimi instrukcijami.

Judenburški mučeniki na poću v domovino

IZKOP ZEMSKIH OSTANKOV V JUDENBURGU. — ŠIKANE AVSTRIJSKIH OBLASTI. — SPREJEM NA DRŽAVNI MEJI. — PRIHOD V MARIBOR.

Maribor, 30. maja. e. V ponedeljek ponoči so se odpeljali odposlanci za prenos žrtv v Judenburg, da tam prisostvujejo uradnemu dejanju izkopa. Odposlanci so bili: Danilo Šapla, ravnatelj pogrebnega zavoda: Anton Križnar, dr. Jože Bohinjec in Fajdiga. Izkop v Judenburgu se je pričel v torek ob pol 4. popoldne. Vhod na pokopališče je zastražilo orožništvo. Tik za pokopališčem se je na robu gozda zbralo mnogo judenburškega občinstva, ki je gledalo izkopavanje. Nihče ni imel dostopa na pokopališče razen organov politične in sanitarne oblasti; okrajni glavar je prepovedal tudi vse govore ter je dovolil samo dvema izmed odposlancev, da sta prisostvovala izkopu. Pred judenburško pokopališče je dospelo zastopstvo slovenskega delavstva v Judenburgu in Fonsdorfu, ki je prineslo s seboj dva lepa venca kot znak počaščenja spomina narodnih vojakov. Jugoslovensko akademsko društvo «Sloga» v Leobna je poslalo venec s trakovi v državnih barvah in napisom «Narodnim junaci». Delavstvo je izrazilo željo, da nosijo njih venec v Ljubljani vojniki bivšega 17. pešpolka, leobenski akademiki pa so naročili, naj neso njihov venec za pogrebom montanisti ljubljanske univerze. Neka stara ženica, ki je oskrbovala grobove slovenskih vojakov na pokopališču in ki je za bi-

vanja 17. pešpolka v Judenburgu prala našim vojakom perilo, je s solzami v očeh počastila žrtve s tremi šopki svežih rož.

Krste so nato prenesli v mrtvašnico in šele tedaj je bilo dovoljeno, da so deputacije položile vence nanje. Okrajni glavar je odredil, da se krste odpeljejo na kolodvor, toda tiho in brez udeležbe delegatov. Za to je bil odrejen čas ob 10. ponoči. Čez noč je orožništvo stražilo vagon. Danes ob 7. zjutraj se je osebni vlak s krskami odpeljal v Gradec, kjer je že čakala kreta s pozemeljskimi ostanki voditelja predvojnega jugoslovenskega omladine Ivana Endlicherja. Ob pol 5. popoldne se je vlak odpeljal v domovino.

Na prvi jugoslovenski postaji v St. Iju je narod odkril in skromno priredil v srce segajoč sprejem. Na postaji je čakala vlak mladina, orožniško osebje in mnogo ljudstva z župnikom na čelu. Mladina je zapela «Gorčič je že zelen» in narodno žensko je poslušalo krste s cvetjem.

Vlak je dospel v Maribor ob 7. zvečer. Žrtve so se na mariborskem kolodvoru združile vse v enem vagonu, tudi Endlicherja so položili k judenburškim žrtvam. Jutri dopoldne se krste vzamejo iz zabojev in se okrase. Ob 4. popoldne se vrši slovesna pokopitev Maribora narodnim mučenikom.

Mussolini pretepa neposlušne poslance

SKANDALOZNI DOGODKI V RIMSKEM PARLAMENTU. — BATNE KOT ODGOVOR NA PARLAMENTARNO KRITIKO.

Rim, 30. maja. l. Na včerajšnji seji italijanskega parlamenta je prišlo do skandaloznih dogodkov. Pašist Misuri je ostro kritiziral delo vlade, ki ji je očital, da si še vedno prisvaja nekakšno diktaturo, kakor da bi bil še v izjemnem stanju. Med drugimi fašisti je nastal vsled tega velik polom, Misuri pa je svoja izjavljena nadaljeval in naslovil svoje očitke v prvi vrsti osebno na Mussolinija, češ da rešuje najvažnejša politična in državna vprašanja kar na svojo pest.

Ko je Misuri nehal govoriti, so Mussolinijevi pristaši dvignili še večji hrup, drugi poslanci pa so govorniku demonstrativno burno ploskali. Par poslancev, med njimi tudi dva fašista, je pristopilo k Misuriju in mu častitalo, fašist Chio-

stri ga je ostentativno poljubil. Za Misurijem je nastopil govornik socialistov, ki se je v polni meri pridružil njegovim izjavam in ostro napadel absolutizem Mussolinijevega režima.

Po seji je Mussolini namenoma prezrl Misurijev pozdrav in preslišal njegov nagovor, Chiostrija pa ga je poiskal v knjoarh in mu rekel: «Kazen ti ne izostane!» Nato mu je obrnil hrbet.

Par minut pozneje se je podal Misuri na stranišče. Tam ga je pograbilo nekaj maskiranih fašistov, ki so stranišče zaklenili in nato Misurija do krvi pretepeli. Dogodek je vzbudil v parlamentu veliko ogorčenje in ni izključeno, da bo rodil še dalekosežne posledice.

Povezan mrlič v Ljubljani

Umor ali roparski umor.

Ljubljana, 30. maja. Nocoj so potegnili iz Ljubljance pri Kobljevem skladišču na Ižanski cesti truplo M. Jarca, 56letnega posestnika iz Črne vasi št. 9 na Barju. Mrtvec je bil cel povit z vrvo, zlasti krepko je bila z vrvo privezana leva roka na levi, desna na desni nogi. Samomor je že z ozirom na povito truplo popolnoma izključen in gre le za vprašanje, če se je na Jarca izvršil umor ali roparski umor. Jarc je baje živel doma v zelo neurejenih rodbinskih razmerah.

Na lice je prispela oblastvena komisija ki je ugotovila dejanski stan. Policija je še ponoči uvedla obsežna poizvedovanja. Truplo so prepeljali v mrtvašnico, kjer bo obducirano.

Pogajanja z Italijo

Rim, 30. maja. j. Sestanek reške komisije, ki je bil napovedan za danes, se je iz tehničnih razlogov v zadnjem hipu zopet odgodil. Predsednik italijanske delegacije Quartieri je imel davi razgovor z Mussolinijem. Drugi delegat Mattei Gentili je izrazil prepričanje, da bo sedajna konferenca končnoveljavna in da je Italija prožeta istega duha kot v Opatiji, namreč da se reši problem v prvi vrsti na ta način, da se upoštevajo interese Reke.

Zitini načrti

Dunaj, 30. maja. s. «Newyork World» javlja, da je ameriški gledališki ravnatelj Vanderberg ponudil bivši avstrijski cesarici Ziti svobodno bivanje v villi, v Ischlu, v kateri je svoj čas stanoval cesar Franc Jožef. Dal ji je na razpolago tudi vse služabništvo, dokler Avstrija ne bo prevzela skrbi za vzdrževanje njene rodbine.

Stavka v Poruhriu končana

Berlin, 30. maja. Zvečer. l. Nocoj je bilo v Gelsenkirchnu zborovanje delavskih organizacij ter lastnikov rudnikov in kovinskih tvornic. Lastniki so pristali na zahteve delavcev, ti pa so izjavili, da bodo stavko s nocojšnjo polnočjo končali. Tudi komunisti so izjavili, da pristajajo na sporazum. Skoro gotovo je, da se v petek vzpostavi delo v vseh obratih v gelsenkirchnem okrožju, kakoj nato pa se konča stavka po vsem zasednem ozemlju.

Inozemske borze

30. maja.

Curih: Berlin 0.0093, Newyork 554.50 London 25.62, Pariz 36.62, Milan 26.30, Praga 16.535, Budimpešta 0.105, Beograd 6, Sofija 5.60, Varšava 0.0097, Dunaj 0.0078.

Trst: Beograd 23.90 — 24.10, Pariz 139.25 — 139.75, London 87.75 — 98, Newyork 21.05 — 21.20, Curih 378 — 380, Berlin 0.0325 — 0.0360, Praga 62.75 — 63.25, Dunaj 0.0290 — 0.0310, dinarji 23.90 — 24.20, dolarji 21 — 21.15, carinski franki (20) 79 — 79.50.

Dunaj, devize: Beograd 764 — 766, Berlin 1.17 — 1.23, Budimpešta 12.55 — 12.65, Bukarešta 359 — 369, London 327.500 — 328.100, Milan 3346 — 3354, Newyork 70.985 — 71.935, Pariz 4659 — 4671, Praga 2119 — 2125, Sofija 727 — 729, Varšava 1.25 — 1.31, Curih 12.785 — 12.815, valute: dolarji 70.605 — 70.905 lire 331.250 — 332.750, dinarji 755 — 759, Praga: Dunaj 4.61, Berlin 540, Rim 162.25, Newyork 33.80, Curih 599.50, Beograd 36.78.

Berlin: Dunaj 84.70, Milan 285.723, Praga 180.048, Newyork 59.850, Curih 10.862.77, Beograd 64.937.

London: Beograd 425 — 445, Newyork 462.20 — 462.625, Milan 96.50 — 97, Dunaj 320.000 — 330.000.

LE DIRECTOIRE.

Direktor je bil pred vojno visoko odličen gospod. Zlasti gospod gimnazijski direktor. Potem ni prišlo dolgo nič, potem bančni direktor, in zadnji je bil cirkus - direktor. Drugih direktorjev v Sloveniji nisem poznal.

Tempora mutantur et directores in illis. Danes hoče biti ali postati vsakodirektor. Gimnazijski že zdavnaj ni več na prvem mestu, katero je zavzel bančni. Potem se vrste razni poštejski in računski direktorji, ravnatelji zavarovalnic in filijali, ravnatelji kinov in kavarn in gostiln, ravnatelji listov, gledališč, tiskarn, barov, ortopedičnih zavodov, cigarskih godb, modnih atelijejev itd., itd.

Duh časa je takšen in nič ne more oporekati. Zato raje korakamo z njim in smo zelo napredni. Tako prakticirajo tudi na magistratu tretje prestolice. Ta magistrat sloni na parlamentarnem principu in se naslanja na tri programatično in načelno najnaprednejše, najmodernejše in najmodernejše partije.

Na ljubljanskem magistratu pojejo zadnjič častno turt slavno deško himno: Šup sem, šup tja, meni je to všeč, ko jedno, in vsakokrat, kadar rečejo »šup!«, imenujejo koga za novega direktorja. Sedaj jih imamo nad seboj že šestnajst in enega podravnatelja. Vsak moj prijatelj je že direktor, eden nadravnatelj, eden podravnatelj, ta konceptni, ta podrepi, ta računski, ta vojvodiški, ta pogrebni, ta napredni, ta vojaški, ta nazadnjaški, ta užitiški, ta živinaki, ta pisarski, ta krčmarski, ta svetiljski, ta gasilski, gornji, spodnji, sprednji, srednji, zadnji. V vsaki mestni pisarni že sedi po en ravnatelj in kdor še ni, upa, da bo kmalu postal. Vsak referat ima dva direktorja in v enem referatu je podravnatelj, drugi ravnatelj. Čudovita in jedinstvena je pa še pestrost njihove kvalifikacije. Eni so direktorji, inženjerji, juristi, drugi absolvirani srednješolci, z maturami in brez, tretji nižjeimnazijci ali nižjerealcji, četrti pa absolventi starih razredov normalke. A vsi so ravnatelji. Dokaz, kako kultura nivoira. Eni se sklenejo na svoje diplome in spričevala, drugi na talente, tretji pa citira »Cherchez la femme«.

Krivično pa je, da nimamo ženske ravnateljice, vsaj ne takšne s oficijelnim naslovom. Kajti v resnici imamo tudi takšne... Na magistratu so uradnice s srednješolsko izobrazbo, druge imajo maturo, tretje so bile otroške vrtnarice. Vse njihove prošnje se zavračajo, ker nasprotujejo službeni pragmatiki. Za moške pa je odločilna brihtnost, ne pragmatika. Naš magistrat prednjači vsem jugoslovanskim magistratom. Celo v Subotici ni toliko direktorjev. Vsekakor je čas, da pridejo tudi ženske že enkrat na vrsto. Marikatera prijateljica bi bila rada ravnateljica...

Danes bo velika procesija, ki se je bodo udeležili vsi direktorji in mnogi, ki bi radi direktorji postali. Carpe diem! Nulla dies sine luce!

Prošnje se vlagajo v vložišču v uradnih urah.

Kdor je pa posebno brihten, jih vložil izven uradnih ur in na pristojnem mestu. Siguren uspeh mu želimo.

M. A. Cafizeij.

* Deputacija Sokolstva pri velikem županu. V smislu sklepa starejšinstva Sokolskega Saveza z dne 29. maja se je včeraj opoldne oglasila pri velikem županu dr. Lukanu kot voditeljica pokrajinske uprave deputacija sokolskega starejšinstva ter mu sporočila najstarejši protest jugoslovanskega Sokolstva proti ukrepom upravnih oblasti napram Orjuni. Ako bi se za narod ponižujoče in državnemu interesu skrajno škodljivo postopanje državnih oblasti nadaljevalo, bo celokupno Sokolstvo moral kar najodločneje aktivno nastopiti za obrambo nacionalne časti. Veliki župan je vzel protest na znanje, da ga sporoči ministrstvu notranjih poslov.

* Mariborski nacionalisti so poslali vladi z ozirom na čudno stališče, ki ga je zavzela ta glede dogodkov na binkoštno soboto v Ptuj, obširno spomenico, kjer odločno protestira proti črtenju germanistične propagande v Ptuj.

* Trupla narodnih mučnikov pripeljejo v Ljubljano v petek popoldne, toda občinstvu pristop na kolodvor ni dovoljen. Tudi ne bo nobenega službenega sprejema. Šele v soboto jutraj pričnejo oficijelne pogrebne svečanosti in bodo krste ob 9. dopoldne javno izpostavljene v Narodnem domu.

* Slava 16. artiljerijskega polka. Šestnajsti artiljerijski polk v Ljubljani praznuje dne 5. junija svojo prvo slavo v spomin na dan, ko so baterije tega polka prikratk stopile na Gosposvetsko polje o priliki koroške ofenzive leta 1919. Služba božja in rezanje kolača se vrši ob 10. dopoldne v vojašnici kralja Aleksandra I. Popoldne se vrši vojaška veselica.

* Čvčilni dan Perifalnega Saveza se vrši danes v Ljubljani in korist nameravane zgradbe počitniške kolonije v Bohinju za revne in bolehe dijakje ljubljanskih srednjih šol.

* Z beograjske univerze. Pravniška fakulteta beograjske univerze je izdala včeraj za svojega dekana prof. Stevana Mitrovića, filozofska pa prof. Zlata Petkovića.

* Vpokojitev načelnika prosvetnega oddelka. Kakor nam poročajo iz Beograda, je bil z ukazom od 23. maja vpokojen načelnik oddelka za prosveto pri pokrajinski upravi v Ljubljani dr. Fran Skaberné. Z njim zapuška državno službo eden izmed najodličnejših naših državnih uradnikov. Dr. Skaberné je pred prevratom deloval v dunajskem ministrstvu za uk in bogočastje. Narodna vlada ga je poklicala v Ljubljano za naslednika dr. Kalteneggerja kot gospodarsko-upravnega referenta pri višjem šolskem svetu. V decembru 1920 je prevzel dr. Skaberné vodstvo takratnega poverništva za prosveto ter je bil v tem svojstvu v januarju imenovan za dvornega svetnika. Po odpravi poverjeniškega sistema je dr. Skaberné v juliju 1921 postal načelnik oddelka za prosveto v IV. plačilnem razredu. Za svoje izvrstno službovanje je dr. Skaberné dvakrat odlikovan, in sicer z redom sv. Save IV. in III. razreda. Za časa plebiscita je bil dr. Skaberné deljen kot tolmač za angleški jezik jugoslovanski delegaciji plebiscitne komisije. Stalno deluje dr. Skaberné tudi na univerzi, kjer je honorarni docent za pravno pravo ter član izpraševalnih komisij za I. in III. jur. državni izpite (cerkveno, ustavno in upravno pravo). Tudi sicer je dr. Skaberné vnet prosvetni delavec: v Ljubljani je ustanovil društvo za učenje angleškega jezika, ki šteje danes že 200 članov in kateremu je podpredsednik, kot predsednik pa vodi Umetnostno-zgodovinsko društvo, ki je letos pridelalo vilo uspeha predavanja ter ekskurzije. Zasluge dr. Skaberné za povzdigo našega šolstva mu zagotovo trajno ime v naši prosvetni upravi.

* Gibanje profesorjev. Pokrajinski akcijski odbor državnih nameščencev, železničarjev in vpojkencev za Slovenijo se izreka solidarnim s gibanjem profesorjev v Srbiji, Črni gori in Vojvodini in poziva vlado, da njihovim upravičenim zahtevam takoj ugodí.

* Držnost mariborske nemškutarije. Včeraj je mariborska policija aretirala celo gručo mariborskih nemškutarjev. Med njimi so bili: dijak, brusar, mehanik, vodja delavnice, ključavničar in zlatar. Vsa čedna družbica je pred kavarano na Rotovškem trgu prepevala izzivalne nemške pesmi.

* Polkovnik Vasić oproščen. Tudi v Ljubljani znani polkovnik Vasić, ki se je moral zagovarjati pred vojaškim sodiščem v Beogradu radi obtožbe, da je kot predsednik komisije za prevzemanje vojaškega materiala na Dunaju se dal podkupiti, odnosno da je sam skušal podkupiti člane komisije, je bil pri včerajšnji razpravi oproščen, plačati pa mora stroške procesa.

* Reški fašisti zahtevajo izročitev našega državljanca. Zagrebška policija je aretirala Vekoslava Tijana, ki je pred mesec na Reki v samoohranbi ubil nekega fašista ter potem pobegnil v Jugoslavijo. Na Hrvaškem je bil tedaj aretirán, a ko je bilo ugotovljeno, da je Tijan naš državljan, je prišel pred zagrebški sodni stol, kjer je bil oproščen in izpuščen na svobodo. Ko pa je bil na Reki prijel: Paskijević, so reški fašisti zahtevali, naj se Paskijević ne izroči našim oblastim, dokler naša vlada ne izroči reški oblasti Vekoslava Tijana. Toj zahtevi se seveda ni moglo ustreči, ker je Tijan jugoslovanski državljan. Sicer pa je naše sodišče že ugotovilo, da ne gre za zločinstvo, marveč za samoohrambo. Zagrebška policija pa je, kakor poroča »Riječ«, vendarle zopet aretirala Tijana, da se še enkrat dožene, če je res jugoslovanski državljan. Kot naš državljan se nikakor ne more izročiti sodišču tuje države.

* General Le Ronde zopet v Beogradu. Kakor poročajo beograjske »Novosti«, je general Le Ronde predvčerajšnjim jutraj zopet prispel v Beograd. Le Ronde se je mudil v Dalmaciji in Sarajevu. Na vožnji med Dubrovnikom in Sarajevom je bila generalovi soprog ukradena dragocena zibelin - boja v vrednosti 10.000 frankov in perzijska preproga v vrednosti 8000 frankov.

* Iz diplomatske službe. Glasom poročila iz Beograda, je naš londonški poslanik dr. Mihajlo Gavrilović imenovan za izrednega poslanika in pooblaščenega ministra v Holandiji s sedežem v Londonu.

* Nova železnica v Jugoslaviji. Te dni se je v Srbiji pojavila nova železniska proga Mala Krsna - Požarevac kot nadaljevanje proge Topčider-Mala Krsna.

* Madžarski list v Murski Soboti. Kakor javljajo iz Murske Sobotice, je tam začel izhajati nov madžarski list. List izhaja dvakrat na teden in se imenuje »Sabadság« (Svoboda).

* Jubilejna konfiskacija. Včeraj je bil v Beogradu konfisciran dnevnik srbske republikanske stranke »Republika«. To je 25. konfiskacija tega lista, odkar je na krmlju homogeni radikal-ska vlada.

* Izpremembe v državni službi. Fran Kovač, sodnik pri okrajnem sodišču v Kostanjevici, je imenovan za namestnika državnega pravdnika v 8. činovnem razredu v Novem mestu, narednik Josip Kozina pa za kancelista pri finančni prokuraturi v Ljubljani. Na moški kaznilnici v Mariboru so imenovani za višjega

pasznika Franc Gulič, za pasznike pa Josip Domanjko, Miroslav Filipič, Mihael Ragodič, Ivan Bežek in Anton Dolamič. Ravnatelj policijskih pomožnih uradov Fran Logar pri okrajnem glavarstvu v Celju je na lastno prošnjo trajno upokojen.

* Učiteljsko društvo za slovenjebistriški okraj praznuje v soboto dne 2. junija 1923 v Studenicih svojo 50letnico.

* Promocija. Dne 30. maja je bil promoviran na zagrebškem vseučilišču za doktorja prava abe. pravnik g. Josip Sfiligoj iz Gorice.

* K proforskemu štrajku. V kavar-ni se pogovarjata dva vneta prebirala dnevnikov. Prvi: »Bogve, kako bo prosvetno ministrstvo rešilo neprilike s profesorji.« — Drugi: »Da sem jaz minister prosvete, ne bi si belil glave. To se bo rešilo po sebi.« — Prvi: »Mislím, da stvar ni enostavna. Potrebna so izdatna sredstva.« — Drugi: »Ah kaj šel! Vsak štrajka po svoje. In profesorji, kakor so že profesorji, bodo lepega dne pozabili, da štrajkajo in se bodo vrnili v šolo...«

* Zanimivost na ljubljanskem veličem sejmu. Kakor poročajo, se je za sejem prigrasilo že pet ameriških tvejk, katerih ena bo razstavila posebni jaški luksuzni avto s parnim pogonom. Ameriške tvejke bodo razstavile tudi druge posebnosti, ki so že v Jugoslaviji malo ali nič znane.

* Konstituiranje zagrebške trgovsko-obrtnice. Javili smo že, da je bil za predsednika zagrebške trg-obrtnice izvoljen znani veleindustrialec Vladimir Arko. Njegova izvolitev je v mnogem oziru zanimiva. Ogromna večina v zbornice je blokaška, a g. Arko je demokrat. Dobil pa je od 57 glasov 55, dve glasovnici sta bili prazni. Novi predsednik je menda najmlajši zbornični pred-sednik v Evropi: star je šele 35 let. Še d. povsem blokaškega ambijenta je njegovo politično korekten govor tem pomembnejši, ker je žel od strani cele zbornice enodušno pritrjevanje. V tem oziru zasluži tudi posebno pozornost, da je zbornica soglasno odobrila njegov predlog, da se pošlje kralju udanostno izjavo, ministrskemu predsedniku, trgovskemu in finančnemu ministru pa pozdravne brzojavke. Zbornica si je izvolila za podpredsednika iz trgovske skupine Sandora Tabacnika, predsednika Zveze trg. detajlistov (znani Radićev prijatelj veletržec Pripič je dobil le 3 glasove), iz obrtniške skupine pa t.ž. Amadeo Carmeluttija. Dosedanji predsednik zbornice Sandor A. Aleksander je bil izvoljen za dosmrtnega častnega pred-sednika.

V nedeljo prične v našem listu izhajati novi roman „Notarjev nos“ najlepše delo francoskega pisatelja EDMONDA ABOUTA.

* Odobritev šolske knjige. Pokrajinska uprava, oddelek za prosveto je odobrila knjigo »Peta čitanka« (za 6., 7. in 8. razred osnovnih šol), sestavljen Pavel Fiere, založila Učiteljska tiskarna. Cena 46 Din.

* Z beograjske vojne akademije. Na beograjski vojni akademiji bodo koncem meseca junija zaključena predavanja. Gojenci prvega letnika odidejo potem na praktične vaje v notranjost Srbije, gojenci drugega letnika pa bodo imeli vaje na Hrvaškem in v Slavoniji.

* Odmev afere Hacker & Kraus. Ker je bivši ravnatelj Hrvatske eskomptne banke pobegnil iz Zagreba, da se izogne plačilu visoke globe, na katero je bil obsojen, ker je bil zapleten v afero Hacker & Kraus, je zagrebška policija sklenila, da ne izda potnega lista nobeni onih oseb, ki so bile kaznovane zaradi omenjene afere. Zveza trgovcev je proti temu sklepu policije vložila pritožbo, ki pa je bila odklonjena.

* Pomanjkanje vode v Celju. Vseled nekaterih nedostatkov pri mestnem vodovodu se nabere ponoči v rezervoarju premalo vode, vseh česar je treba največje štedljivosti, da nekega dne v višjih nadstropjih vseled premajhnega pritiska vode ne zmanjka. Po naročilu mestnega magistrata je v letnem času strogo prepovedano jemati vodo iz mestnega vodovoda za škropljenje vrtov ali pa puščati odprte pipe. Kdor se tozadevnim predpisom ne bo pokoril, se mu lahko vodovod zapre. Kakor se sliši, namerava občinski odbor skleniti, da se napravi pri Vitanju stranski rezervni vod, tako da se bo lahko glavna cev v slučaju kakšne poškodbe zaprla, voda bo pa po stranskem vodu kljub temu tekla naprej. Naprava bo stala okrog 100.000 dinarjev.

* Celjska meščanska šola se od preobrata naprej prav lepo razvija in kaže pohvalne učne uspehe, kljub temu, da se je ustanovila poleg Zalca nova meščanska šola v Šostanju in v Vojnku. S prihodnjim šolskim letom bi se morala na zavodu otvoriti tretja deška paralela in se je o tem poročalo že višjemu šolskemu svetu. Kakor pa se je izvedelo, je višji šolski svet naročil vodstvu zavoda, da sme pri prevelikem številu učencev sicer razdeliti tretji razred, mora pa zato ukiniti paralelo k prvemu razredu ter sprejeti za ta razred pri-sojevanje samo toliko učencev, kolikor jih je mogoče uspešno poučevati. Ta nerazumljivi ukrep višjega šolskega sveta

vzbuja po Celju iznenadenje, ker se hoče starišem vzeti možnost, da pošljejo svoje otroke v meščansko šolo. Ako so se pa te ustanovile samo za par učencev v času, ko se namerava ukiniti že stara prenapolnjena paralela v Celju, tega ukrepa višjega šolskega sveta celjska javnost absolutno ne more odobravati. Pričakuje se, da bo mestni šolski svet s primerno energijo zavrnil nameravani reakcionarni korak višje šolske oblasti, ki bodi zaščitnica vsakega napredka.

* Mrtvec na cesti. Na poti pod Sv. Urbanom nad Mariborom so našli mrtvega Stefana Breznika, brezposelnega starjaka. Sodna komisija je ugotovila, da je bil umrl slabo hranjen ter je ležal že najmanj tri dni na cesti ter je umrl zaradi od kapi.

* Učenke osiške trgovske šole po Dalmaciji. Učenke osiške trgovske šole so se prošle ponedeljek pod vodstvom šolskega ravnatelja podale na poučno potovanje po Bosni in Dalmaciji do Dubrovnika, Kotora in Cetinja. Na potovanju si bodo ogledale razna industrijska in obrtna podjetja ter se spoznale z lepimi kraji naše domovine.

* Z drugega nadstropja je skočila na cesto v Mariboru sluzkinja Terezija Javorič, na kateri je bilo že dalj časa opaziti znake hipohondrije. Prošli ponedeljek se ji je mahoma zmešalo in je skočila iz stanovanja v drugem nadstropju na cesto, kjer je obležala smrtnonevarno ranjena.

* Smrtna obsodba v Šibeniku. Prošli teden se je vršila pred porotnim sodiščem v Šibeniku obravnava proti Rusom Petru Grebojaku in Aleksandru Skuriginu ter proti Jugoslovancu Gavri Ivanoviču, vojakom obmejne straže, ki so umorili vojaka Šabića, rodóm Srbijanca. Marko Ivšič je v sporazumu z obtoženim hotel iztihnati neko blago preko meje, kar pa je Šabič preprečil, kar je plačal s svojo glavo. Oba Rusi sta bila obsojena na smrt, Ivanovič pa na 18 mesecev težke ječe.

* Najdebelejši Jugoslovanc. Kakor poročajo beograjske »Novosti«, živi v Zaječaru gostilničar Ljuba Lalović, ki je skoraj gotovo najdebelejši in najtežji Jugoslovanc. Lalović tehtá 205 kilogramov, a obseg njegovega trebuha znaša 175 centimetrov. Dočim potrebujejo drugi moški za obleko po 3 m blaga, ga rabi Lalović 5 m. Lani je nameraval odpotovati na kongres gostilničarjev v Pragi, a je moral ostati doma, ker ni mogel zaradi preozkih vrat stopiti v vlak.

* Tihotapstvo s saharinom. V Velikem Bečkereku je prišla policija na sled velikemu tihotapstvu s saharinom. Tihotapstvo so vršili nekateri prodajalci sladoleda. Glavni krivec je Turčin Amegović. Država je oškodovana za velike vsote. Policija je odvzela vsem prodajalcem sladoleda licenco, Amegović pa bo izgnan iz Jugoslavije.

* Zraščena dvojčka. V Vrljiču v Makedoniji je žena seljaka Krste Petrovića pred kratkim porodila dečka in deklico, ki sta pri rojnih zraščena skupaj. Otroka sta sicer dobro razvita in popolnoma zdrava. Ni še dolgo, kar sta umrli znani skupaj zraščeni sestri Blažek, ki sta s potovanjem po svetu zaslužili milijone, če je narava poskrbela za nadomestilo, topot pri Jugoslovanih.

* Poštno poslovanje v kopališčih. Po odredbi ministrstva pošte in brzojav bodo poštni in brzojavni uradi v vseh naših kopališčih za časa sezone poslovali ponoči in podnevi.

* Aretacija v hotelu. Meseca marca je kriminalni komisar graške policije telefoniral v Maribor, da naj pazijo na nekega konjskega trgovca Treiberja iz Deutschlandsberga, ki je izvršil v škodo več oseb razne goljufije za 85 milijonov avstrijskih kron na ta način, da je kupoval konje za ponarejene menice. Vendar ga takrat ni bilo mogoče izslediti v Jugoslaviji, kamor se je baže obrnil, ampak so ga šele včeraj izsledili v nekem mariborskem hotelu ter ga oddali sodišču.

* Tat v železniškem vagonu. Na mariborskem koroškem kolodvoru so zasledili in aretirali ključavničarja Storniča, ker je v praznem kupeju prvega razreda izrezaval šipe. Pri njem so našli še osem takih iz oken izrezanih šip in kovinasto cev, odrezano od lokomotive. Take tatvine na tem kolodvoru niso redke.

* V hotelu »Tivoli« v Ljubljani danes popoldne od pol 4. do 8. ure koncert godbe Dravske divizije. Vstop prost.

* Koncert ciganov v četrtek dne 31. maja v restavraciji »Bellevue« v Ljubljani. Začetek ob 3. uri popoldne. Vstop prost.

* Čevlji domačih tovarn Peter Kozina & Ko. z znamko »Peko« so najboljše in nalcenejši. Zahtevajte jih povsod. Glavna zaloga na drobno in debelo Ljubljana, Breg št. 20 in Aleksandrova cesta št. 1.

Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani. Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Jutra«. Odgovorni urednik Fr. Brozovič.

Vremensko poročilo

Ljubljana, 30. maja 1923			Ljubljana 306 m nad morjem		
Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10
Ljubljana	7.	762.2	14.5	jug. asp.	oblačno
Ljubljana	14.	760.3	26.3	brzvetra sever	del. obl.
Ljubljana	21.	760.0	20.0	sev. vzh.	—
Zagreb	7.	761.3	22.0	—	—
Beograd	7.	—	—	—	—
Dunaj	7.	762.8	16.0	jug. vzh.	oblačno
Praga	7.	761.8	13.0	vzhod	več obl.
inost.	7.	765.8	14.0	jug. vzh.	oblačno

* Ljubljani barometer stan., temper. višja. Sonce vzhaja ob 4.11, zahaja ob 19.44

* Akcijski odbor (širši) državnih nameščencev, železničarjev in upokojencev ima prihodnjo sejo v petek 1. junija ob 19. uri 30 minut na Turjaškem trgu št. 2. Seja važna. Vse organizacije naj sigurno pošljejo delegate. Poročilo iz Beograda. — Akcijski odbor.

* Vsem društvom, knjižnicam, študni-cam in raznim kulturnim organizacijam vjudno naznanjamo, da si je »Slovensko društvo Napoleon v Celju« vsled splošnega mnenja javnosti nadjalo ime »Društvo Svitanje v Celju«, vsled česar prvotno ime odpade. Dopise je naslavljal na »Društvo Svitanje v Celju«. O programu spregovorimo drugič. Odbor.

* Lovci, pozor! Lovi občin Bela cerkov, Črmošnjice, Mirna peč, Orehovina, Poljana, Prečna, St. Peter in Toplice (okraj Novo mesto) se bodo oddali v zakup za dobo 5 let — do 31. junija 1928) na javni dražnji dne 7. junija t. l. ob 9. uri pri okr. glavarstvu Novo mesto. Dražbeni pogoji so in v pogled med uradnimi urami pri okr. glavarstvu Novo mesto. Občina Črmošnjice in Poljana ob meji gozda kneza Aversperga sta precej bogati na divjačini, posebno na srnah. Pri Črmošnjicah je lanske leto padlo v enem dnevu 12 srn.

* Kino »Tivoli« v Ljubljani naznanja cenj. občinstvu, da se film »Otroci teme« vsled nastalih zaprek ne predvaja danes temveč šele poznejši čas. Od danes do 3. junija se predvaja veliki filmski umotvor »Počasna smrt«, življenjska slika v 6 dejanjih po romanu R. Ootza, v glavnih vlogah Ressel Oria, Albert Paulig, Karl Platen, Lisa v. Marton, Mabel May-Young itd. Pozor na film »Moj fak-kin«, v glavnih vlogi čudežni mladenci Jackie Coogan, katerega občuduje cel svet.

* Mladinska predstava osnovne šole Mladike v Ljubljani. (Pomladok Rdečega križa). Osnovna šola Mladike priredi v dobrodelne namene dne 5. junija ob 6. zvečer pod vodstvom gđc. Grošeljve v dramskem gledališču M. Grošeljve praviljčno igró »Dve Marički«, z godbo, petjem in plesom.

* Podružnica Jugoslov. Matice v Celju priredi v nedeljo, 3. junija veliko veselico, na kateri sodelujejo vse zavedne celjske dame in poštvrtovalni gospodje, kr. vojaštvo, dramatično društvo, Sokoli, Orli, Skauti, pevka društva, godba itd. Na Glazili začne tombola s krasnimi dobitki že ob 2. uri popoldne in potem bo trajala zabava dolgo v noč. Odbor se trudi s pripravami že nad 2 meseca, zato pa si usvoja apelirati na vse meščanstvo in na širšo celjsko okolico, da se temu poštvrtovalnemu delu v prid najbednejšim bratom, odzove z mnogobrojnimi obiskom. Naj ne bo družine, ki ne bi poslala vsaj enega člana na to redko prireditve. — Podružnica Jugoslov. Matice v Celju.

* Zabavni večer priredi društvo »Sokol« v soboto dne 2. junija v hotelu »Tivoli«. Na sporedu je: nagovor, petja godba, kupletji in komični nastopi. Poznavajoč proizvajalce vsprejda, je izvršten uspeh vseh točk vnaprej zagotovljen. — Odbor vabi na to vseskozi domačo prireditve svoje člane in prijatelje. Začetek ob 20. — Vstopnina: 5 dinarjev za osebo.

* Sokol Središče ob Dravi priredi dne 3. junija t. l. ob 8. uri zvečer pevski in godbeni koncert v Sokolskem domu. Ker je to prva prireditve, pri kateri sodeluje, domač, močan pevski moški zbor, ki je vsestransko izvežban in se pričakuje mnogo uspeha, se prijatelji Sokolstva ob blizu in daleč prijazno vabijo k obilni udeležbi. Zdravo!

* Radovljiška podružnica SPD. ima svoj občni zbor 4. junija t. l. ob 19. uri v Sokolskem domu v Radovljici. Na dnevnem redu so odborova poročila, volitev novega odbora in preglednikov ter slučajnosti. Če občni zbor ob določen uri ni sklepčen, se vrši uru pozneje občni zbor pri vsakem številu članov.

* Sestrastredna osnovna šola v Cerkljah pri Kranju vprizori v nedeljo, 3. junija, ob 3. pop. dramatizirani opis »Posavje«, spisal Josip Lapajne.

Domače borze

30. maja.

Zagreb, devize: Dunaj 0.13 — 0.13125 Berlin 0.15 — 0.155, Budimpešta 1.65 — 1.725, Bukarešt 47 — 48, Milan 436 — 438, London 425 — 426, Newyork ček 91 — 91.75, Pariz 600 — 607.50, Praga 275 — 276, Švica 1662.50 — 1670, Varšava 0.16 — 0.165, valute: dolar 89.50 — 90.50, češke krone 270 — 271, marke 0.17 lire 428 — 430, elektri: Jugoslovenska 109 — 110, Slavenska 100 — 101, Prastrediona 1010 — 1015, Trbovlje 1100 — 1150.

Beograd, devize: Pariz 592.50, London 422.50, Zeneva 1650, Milan 432.65, Newyork 90.65, Dunaj 0.12985, Berlin 0.149, Praga 272.40, Solim 172, Budimpešta 1.675, Bukarešta 47.30, dolar 90.98.

„Krvavi kardinal“ Zgodovinski roman

Skozi množico si je utrla pot krepka stotinja švicarskih musketnikov, za njo pa nekaj eskadronov dragoncev in oklopnikov. Švicarji so obkolili morišče v kareju in pripravili puške za vsak slučaj, če bi morda kedo poskusil osvoboditi obsojenca, za njimi pa so se razvrstile bratovščine raznih observanc, pokrite s črnimi in belimi kuklicami, s svečami v rokah. Potem je prikorakalo kakšnih petnajst domačih duhovnikov. Potem krvnik, namreč tisti vojak, ki so ga pomilostili, — oblečen v rdečo sukno, pokrit z rdečo kuklico. Na ramah je nosil široko sekuro. Za tem sprevedom se je razvrstila množica menihov, ki so turbozno prepevali in odpevali „De profundis“ in razne psalme. Sredi med njimi, še posebej obdan od straže, je pa korakal obsojenec, brez verig.

Množica pa je z začudenjem gledala, da koraka poleg obsojenca še nekdo drugi, očitno mož visokega rodu, mlad plemič, toda sedaj brez orožja kakor obsojenec, enako oblečen, razoglav, kakor on . . . toda tako strašno bled, da so se ljudje povpraševali, kateri izmed te dvojice je pravzaprav obsojen, in kateri samo spremlja družega, in zakaj. Bil je Louvigny. Ni videl nič, kaj se godi okrog njega, samo na svojega sovražnika je pazil, ni ga pustil niti za trenutek izpred oči, in grozota je bilo vi-

deti ta dva, obsojenca in njegovega spremljevalca na zadnji poti. Jutro pred obglavljenjem je namreč Louvigny prosil za avdienco pri kardinalu, ki ga je bil takoj sprejel. „Kaj hočete?“ ga je vprašal osorno. „Eno milost, monsijor! Da smem namreč prisostvovati obglavljenju do zadnjih hipov. Ne odrecite mi tega, monsijor! Saj mi tudi ne morete!“ pravi Louvigny baš tako osorno kakor je bil govoril kardinal. Richelieu je ostal nekaj časa osupnjen in v razmišljanju. Potem se ironično nasmehlja in pravi: „Naj bo! Vzemite si ga! Vi boste torej spremljali svojega prijatelja grofa de Chalaisa. Izdal bom navodila, da vas bodo pustili v spreved. Je li to vse?“ „Ni še vse, monsijor!“ nadaljuje oni. „Rodbina Chalaisova bo zahtevala truplo. Olani njegove rodbe imajo pravico . . . Evo, jaz sem sedaj v tem hipu njegova edina rodбина, edini sorodnik pravzaprav . . .“ Richelieu se stresne, kakor da ga je zmrazilo. „Kaj vraga nameravate?“ ga vpraša. „Niš hudega, monsijor! Niš družega, kakor da si vzamem njegovo truplo in da je stražim ter potem tudi sam pokopljem. Prosim vas torej, da izdate ukaz, da se takoj po eksekuciji smrtne sodbe izroči meni mrtvo truplo Henrika de Talleyrand, grofa de Chalaisa.“ Richelieu opazuje minuto spašeni obraz Louvignyjev in vidi v njegovih očeh nemiren zubelj blaznosti, ki bo kmalu izbruhnila. Skoraj se ga ustraši.

„Obljubljam vam!“ pravi na to enostavno. „Toda vi prevzamete obvezo, da pokažete truplo in ga izročite rod-bini obglavljenčevi na njeno prvo zahtevo?“ „Da, monsijor!“ pravi Louvigny. Richelieu drži svojo dvojno obljubo. Izdal je v njenem smislu potrebne ukaze. Tako je prišlo, da je Louvigny zares spremljal svojo žrtev do morišča. Zdaj koraka Louvigny poleg njega, enostavno, kakor da mora tako biti, molče, in občuti največjo slast v dejstvu, da spremlja svojega sovražnika v smrt. Zdi se, da Chalais niti ne opaža tega svojega spremljevalca. Njegovi zadnji trenutki so posvečeni misli na ljubljeno ženo. Ko stopi obsojenec na prvo stopnjico, ki vodi na oder, zališi Louvigny njegovo mrmranje: „Za tebe!“ V teh besedah je toliko samozatajevanja, toliko požrtvovalne iskrene ljubezni, da se Louvigny kar stresne in da bolno jekne. Sedaj uprav zavida usodo obsojenčev, kajti Chalais odhaja v smrt veder in ves udan misli na njo ter na svojo žrtev, s katero je odkupil njeno življenje in bodočnost, ter v gotovosti, da ga ona ljubi. Louvignyjev arepi in blazni pogled topo spremlja obsojenca, ki pride na morišče in poklekne ter položi svojo glavo na tla. Louvigny se strašno stresne, ko zopet zasliši mirni in skoraj radostni glas Chalaisov, ki je že pripravljen, da sprejme smrtonosni udarec sekire, pa še enkrat kakor z zadoščenjem pravi: „Za tebe!“ Ta hip tresne sekira prvokrat po obsojencu, kri brizgne, topi udarec je

tako močan, da se oder kar zamaže. Krik strašne tesnobe jekne iz množice. Prvi udarec ni odsekal glave! Tudi drugi dvigne krvnik sekuro, zavihiti, udari, obsojenec pa . . . še živi. Louvigny gleda ostolbenel, naježen las, blazneč . . . Trepetajoča in vika-joča množica se zamaže in zatuli, ker se nenameravano mučenje še nadaljuje . . . Obsojenec še ni izdihnil. Louvigny ga še celo ališi, ko ranjen, večkrat strašno vasken v rame in hrbet, vendar še ponavlja s trdovratno vstrajnostjo in z izrazom mučeniške sreče: „Za tebe, ljubljena!“ In glas ni niti več hripav, marveč kakor je lahen, je jasen in razločen! Četrli, peti, deseti udarec pade na obsojenca, in potem dalje, petnajsti, dvajseti! Množica viče v grozi in zoni, razbegava se na vse strani, posamezniki si prikrivajo obraz in oči v rokama, drugi glasno molijo, kolnejo krvnika in kardinala, vreščijo brez-izrazno in histerično. Pri petindvajsetem udaru ni okrog morišča nikogar več razven straž in menihov. Na morišču pa leži obsojen-čev truplo, z glavo nad tnalom, in glava še vedno ni odsekana, okrvav-ljeni krvnik sekla po onem ubogem bitju, ki je nekdanj bilo Chalais, le Louvigny stoji in gleda z vsem svojim bistvom, z vsem živčevjem . . . Šele trideset in drugi udarec je od-ložil glavo od razseklianega telesa. Po tedanji navadi pograbi izučen nespretni krvnik glavo za las in jo dvigne ter pokaže ljudem, pa tudi ta krvnik ostane ves zmeden in prestav-ljen, ko vidi, da so vsi gledalci zbe-žali in da upira vanj in v žrtev svoje

oči le neko bledo blazno bitje, vse s krvjo oskropljeno in negibno, svetlih, mrtličnih oči . . .

Istega večera je nekoliko pred za-plepanjem glavnih vrat prihitela v Nantes kočija v polnem diru, zažene se čez most in po ulicah, ne da bi se hotela kje ustaviti, ter zavori naravnost pod grad. Tu naglo izstopi v črno odeta krasna žena, ki ne odgovarja na nikakršna vprašanja stražnega čast-nika in seržanta, marveč zapovedu-je pravi: „Jaz sem vojvodinja de Chevreuse . . . Javite me takoj kardi-nalu, ker hočem z njim govoriti . . .“ Častnik in vsi drugi so dobro ve-deli, da je tudi vojvodinja obtožena veleizdaje, zato se začudijo vsi, ko ri-šijo ime neznanke. Častnik pogleda njeno lice, tako ozarjeno udane ljubezni in nepopisnega trpljenja, in se-čutje mu napolni srce. Skoraj proti svoji volji zamrmra: „Oj, bežite, gospa, bežite . . .“ „Požurite se!“ ga mesto odgovora pozove vojvodinja. „Ne razumete li, kar sam vam ukazala? Govoriti hočem s kardinalom!“ Častnik se globoko prikloni in pravi: „Prevzamam čast, da vas povedem do njega! Sami ste tako želeli!“ In naglo stopa pred njo. Vojvodinja mu ravno tako naglo sledi. Ni pa spre-jela častnikove roke, ponudene jej. Predno dospeta do kardinalovih pro-storov, ona naglo vpraša: „Rekli so mi, da se bo izvršila jutri. Je li res?“ (Dalje prihodnjik.)

PLAKATIRANJE

v Ljubljani, Beogradu,
Zagrebu ter vseh osta-
lih krajih Jugoslavije
in inozemstvu

OSKRBI

ALOMA COMPANY

ANONČNA IN REKLAMNA DRUŽBA Z O. Z.

CENTRALA LJUBLJANA
KONGRESNI TRG 3

BEOGRAD PODRUŽNICA
BREMSKA UL. 9

INSERIRANJE

v vseh časopisih, revijah,
koledarjih v Jugos-
laviji in inozemstvu
po originalnih cenah

Lesni manipulant

samostojen v poslovanju, trgovsko naobražen, popolnoma več lesne stroke, zmožen slovenščine, nemščine in italijanščine v govoru in pisavi, z najboljšimi odhodnimi izpričevali, želi premeniti službo.

Naslov v upravi „JUTRA“.

962

Vodna sila 20 HP.

v Ljubljani s potrebnimi prostori za ureditev tovarne, že instaliranimi transmisijami itd.

963

se odda

za več let v najem. Dopisi se prosijo pod „Vodna sila“ na ALOMA COMPANY, anončna družba v LJUBLJANI, Kongresni trg šte. 3

Pletenine

Preselitev trgovine!

ANTON ŠKOF, Ernest Jevnikarjev nasl.

vljudno obvešča svoje cenjene od-jemalce, da je svojo trgovino z

Dunajske ceste šte. 6 preselil

Pred škofijo šte. 16

in prosi tudi v novem lokalu obilnega obiska.

Klobučarske potrebšćine

Slavenska banka d. d., Zagreb

Podružnica: Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 24

Delniška glavnica in rezerve Din 50.000.000'— Vloge čez Din 125.000.000'—

Podružnice:

Beograd, Bjelovar, Brod n./S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šibenik, Šabac, Velikovec, Vršac.

Ekspoziture:

Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka, Jesenice.

Agencije:

Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

Afilijacije:

Slovenska banka, Ljubljana; Jugoslavenska industrijska banka d. d., Split; Balkan Bank r. t., Budapest, Vaczi utca 35; Bankhaus Milan Robert Alexander, Wien I., Augustinerstraße 8.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

40

ARKO Liqueur Triple Sec

Judenburški mučeniki

Preki sod

Solnce zemljo pomajeno
greje raz nebeski svod
a nad našimi glavami
plava preki sod.

Tam pod bregom, pod zelenim
trava pordečila je,
tam za zidom božje njive
zrasla pa gomila je.

Iz omreženih zre celice
mnog prepaden, bled obraz
zunaj pa se v vsej krasoti
smeje maj — najlepši čas.

Judenburg, 15. maja 1918.

Vid Ambrožič,

četovalja bivšega 17. p. p.

Svobodnemu narodu

Velika in sveta ura ti bije, o narod, ki si še včeraj jedva vedel, da si: v okrilje tvoje grude, v zaščito tvoje hvalečnosti, v objem vsevečnega tvojega češčenja se vrača pepel mučenikov, ki so s svojo krvjo svojih moških src zapisali, da boš! Ko je bila tvoja beseda zasramovana in tvoje ime psovka v ustih tvojih trinočev: ko je tisočletni jarem davil polet tvoje duše in ves tvoj častni razmah; ko so Habsburgi premišljeno snovali tvoje izbrisanje s površja zemlje — v tistih klekljih dneh, o narod, je oznanjal šibki dljak Ivan Endlicher s svojimi tovariši evangelij tvojega vstajenja in poveljanja v solncu jugoslovenske svobode. Kakor v nobeni drugi, so gorele v njegovi nezlomljivi duši besede našega pesnika-preroka:

Največ sveta otrokom sliši Slave!
Tja bomo našli pot, kjer nje sinovi
si prosto voljo vero in postave;
ok! pa naklonijo nam smrt bogovi —
manj strašna noč je v črne zemlje krili,
kot so pod svetlim solncem sužnji dnovi!

Potrtili jih je z daritvijo svojega plemenitega življenja: obsojen kot velezdajnik, je umrl v ječi, v Gradcu, sredi viharja svetovne vojne. V besnenju tega viharja, o narod, ko so bile tvoje oči izjokane od žalovanja za dragimi, žrtvovanimi zoper tebe, in tvoja usta suha od kletav na krvočlovčev avstrijske tiranije; ko so gore iz tvojih lastnih robskih kosti zaslanjale prestol vekovnega sovraga in ni bilo zate ne kruha ne pravice več na tvojih lastnih tleh: — v tistih dneh groze in obupa je vstala zate peščica tvojih jumaških sinov. Polk »kranjskih Janezov« je v Judenburgu popeljal zastavo nasilja in obrnil puške proti Avstriji; zupa je hrabrosti svojih jeklenih src, je hotel korakati na čelo revolucije v deželo, kjer si ti, narod jugoslovenski zdel »prosto voliti vero in postave«. Podlegel je premoči. Avstrijska tigris se je naložila tvoje najboljši krvi. Pet stihov src so raztrgale madžarske krogice, pet stihov duš je vzletelo na morišču k zvezdam tvoje boljše bodočnosti. Poginili so zate, narod, in tvoje odrešenje je bilo njihov krvavo zapečateni testament. Z mučeniško svojo smrtjo so izpričali pred svetom in pred zgodovino tvojo voljo, da si vladaš sam; poslednja njihova misel je plamenela nad teboj, ko si stopil iz teme suženjstva v beli jugoslovenski dan Svobode.

Dolgo so spali v mrzli tuji zemlji, Tvoja hvalečnost, narod, jim je sedaj postala v rodni tleh. V soboto, dne 2. junija jih sprejme materinska gruda, nad katero bo vekomaj sijala čast njihovih imen.

Nikoli, narod, te ni ljubili ničče tako, kakor te je ljubil Ivan Endlicher; nikoli, pa naj ti hrani bodočnost še toliko zmag, ne bodo umirali tvoji sinovi slavnije od ustreljenec, ki se vračajo iz tujine. Kadar pokliče Domovina nas ali naše potomce, bomo izpolnjevali zgolj njen posvečen ukaz; judenburški levi pa so pali po zapovedi svoje lastne moške časti, poginili so brez uvoja, v borbi zoper vso resoljno Avstrijo!

Pridi, narod, da se pokloniš kostem junakov in mučenikov, ki bodo večno tvoja svetinja in tvoje zemlje najdragocenejša last!

V Ljubljani, dne 30. maja 1933.

Odhor za prenos kosti Ivana Endlicherja. — Odhór za prenos kosti judenburških žrtev.

Vračajo se

Vračajo se v domovino kosti judenburških žrtev in Ivana Endlicherja. V torek zvečer je na njihovem grobu v tujini zazvenela lopata, oznanila jim vstajenje na pot in danes se vračajo v domačo zemljo, ki jih bo, ožarjena z zlatom neba in svobode sprejela v svoj lahen pokoj.

Pomlad osemnajstega leta je bila mračna v svinčenem dimu kanonov in naraščajoči lomljivini trble monarhije. Monotono kakor v končni umerenosti agovije so na frontah grmeli topovi. V notranjosti je prestrašeno meščanstvo stikalo za suhimi drobtinami in obenem še proslavljalo Karlov teden. V garnizijah so se mehanično sestavljali maršbataljoni vsega naveličanih črnovojnikov, pomešanih po »tarosti in izkušnjah. Na cesarskem Dunaju je jetični Seidlerjev kabinet z odgovoditvi iznoženega parlamenta napovedoval češkoslovaškemu in jugoslovenskemu nacionalnemu protidu papirnato vojno. Po naši domovini pa so se kakor kresovi vzjarjene narodne samozavesti množili ljudski tabori in se vršile priprave za veliko slovaško pobratimstvo v Pragi. Iz vojne megle se je luščil svet vstajenja, preporeda.

Tiste dni v maju se je v Judenburgu, v garniziji naših Janezov pripravljaj 41. pohodni bataljon k odhodu na laško fronto. Nezadovoljstvo med njim je bilo spontano, a tudi puhle cesarske koprive, slaba menaža in prenasitost krvolitja, so bili le njegovi zunanji motivi. Puntarski duh, ki je takrat niknil med našim izmučenim rodem, je zajel tudi naše fante, najbolj trpeče in najbolj ponižane.

Cemu se boriti in prelivati kri za tuja, nasilnega, brezumnega — to je bilo glavno in poglavitno spoznanje. V nedeljo 12. maja na predvečer napovedanega odhoda na tirolsko bojišče, je v barakah pohodnega bataljona vladalo prav veselo razpoloženje. Sredi noči pa so po taborišču in garniziji zaregljale strojnice, zadoneli po mestu strelji vse križem — izbruhnil je upor. Korporal Hafner je zasedel garnizijo. Nemški oficirji — tudi nadporočnik Seunig s svojo psico in zloglasni major Möbius — so odnesli pete v okolico in zaprosili vojno ministrstvo za pomoč. Do ranega jutra je po mestu vladala burja, nato so se fantje v gruclah odpravljali po cesti proti Koroški v domače kraje. Toda nenadno se je v Judenburgu pojavil madžarski udarni bataljon. Zasedel in polovil je večino upornikov, mrevaril jih in pretepal. V torek zjutraj je iz Grada dospel izjemno vojaško sodišče. In začela se krvava sodba.

Kot glavni netilcelji upora so bili fantje Hafner, Možina, Davtovič in Stefanovič že naslednji dan obsojeni na smrt. Obsojda se je izvršila v četrtek zjutraj, 16. maja. Na vežbališču za barakami je bila zbrana vsa razorožena garnizija, obkoljena od Madžarov, da prisostvuje usmrtni. Pod prvo salvo je padel Davtovič. Njegova kri je obrizgnila madžarske rablje. Drugi Stefanovič. Miren in ponosen. Tretji Možina. Prezirljivo je vrgel dokajeno smodko, stopil na morišče in padel kakor sokol. Zadnji je bil Hafner. Z oči je strgal zavezo, zamahnil z roko: »Zbogom fantje!... in se zgrudil. Ni bil mrtev. Še dva strela

sta zadonela, toda zama. Madžarski častnik je razmrevarjeni žrtvi s strelom v glavo presekaj zadnjo nit življenja. Zvečer so vse štiri pokojnike skrivoma zagrebli; a v naslednjem jutru je bil njihov zatajen grob okrašen s svežim cvetjem... Sodba je tekla nadalje. Na binkoštno soboto, 18. maja sta bila ustreljena še Rogelj in Grabovina. Svojim prednikom sta sledila v večnost z neverjetno hladnokrvnostjo. Dan po uporu v Judenburgu se je spuntal tudi sosednji slovenski 7. lovski bataljon v Muranu. Ustrelili so Boštjana Ulija, čigar truplo že počiva v domači zemlji. — Upor 97. pešpolka v Radgoni, ki je tudi kmalu nato sledil, je zahteval devetero življenj slovenskih fantov.

Pomlad leta osemnajstega je s krvjo naših mladeničev dala kvas za dozorev velike jeseni. Ob petletnici, v solnčnem maju, se kosti judenburških žrtev vračajo domov. Pridružili se jim mladi apostol omladine, pokojni Ivan Endlicher. Zmagoslavna je ta pot. Poklanjamo se mučenikom ter se ob njihovem povratku »vetlejšje zavemo dobe, ki je šla preko nas in med nami pretehtala življenja boljših kakor smo mi, mali in malenkostni v otročje pojmljeni svobodi. Zemljica naša bo s pepelom pokojnih herojev čutila svoje posvečenje in bo dala nove, sebe vredne mladike, kakor jih je že rodila pred nami in sredi nas, prehodnikov.

Zima v maju

Maj v prelestnem svojem čaru
bedni zemlji se smejlja;
svet opolen duh svoj širi,
ptiček poje, gozd šumlja.

Ko vse krog življenje kije,
dvojno brika zdi se smrti;
v zlatem solncu ves ožarjen
mračno zija grob odprti...

Ali vžaljena »pravica«
je brez milosti; za »greh«
tri življenja v spravo hoče
ravno v maja zlatih dneh.

«Zbogom solnce zlatožarno,
zbogom dom in beli svet;
zbogom dragi za gorami!» —
govorijo brez besed...

Salvi dve — zelena trava
hipoma se pordeči;
troje mladih mož se zgrudi —
»krivdo« je umila kri.

Naša kri je pokropila
tule zemlje mladi cvet. —
Bog sodnik jim mliši bodi
kakor ta jim bil je svet!

Judenburg, 23. maja 1918.

Vid Ambrožič.

Spored

pogrebnihi svečanosti v Ljubljani.

Krste judenburških žrtev in Ivana Endlicherja bodo v soboto, 2. t. m. razstavljene na mrtvaškem odru v Narodnem domu od 9. do 15. Ob mrtvaškem odru častne straže.

Točno ob 3. popoldne se prično pogrebne slovesnosti. Po izvršenem cekvenem obredu zapoje Zveza pevskih zborov žalostinko.

Žalni sprevod

se razvrsti tako-le: konjenica, križ in žalna zastava, vojaška godba, oddelek vojaštva, Sokolstvo, Akademsko društvo, Orlovska zveza, skauti, Šolska mladina, kulturna in prosvetna društva, godba jugoslovenskih železničarjev, udruženje invalidov, dobrovoljci, častniki in vojaški bivšega 17. p. p., Orjuna, Pevska zveza, voz za duhovščino. Tovariši in sorodniki Iv. Endlicherja. Nato slede

krste z žrtvami:

1. zlat steklen mrtvaški voz s krsto Iv. Endlicherja. Ob vozu častna straža za njim venci judenburških žrtev;

2. črn odprt voz z draperijami in vojaškim amblemom s krsto žrtve Alojzija Roglja;

3. črn steklen voz s krsto žrtve Alojzija Stefančiča;

4. črn, steklen gala-voz s krsto žrtve Antona Hafnerja;

5. črn steklen voz s krsto žrtve Karola Možine;

6. zlat angelski voz s krsto žrtve Josu Davtoviča.

Za mrtvaškimi vozovi:

Rodbine in sorodstvo judenburških

žrtev in Ivana Endlicherja. Vojaški bivšega 17. polka, nekdanji obsojenci. Za njimi veliki župan in komandant Dravske divizijske oblasti, predstavitelj inozemskih držav, načelniki oddelkov pokrajinske uprave in centralnih oblastev, oficirski zbor, zastopstvo mestne občine ljubljanske, akademski senat univerze v Ljubljani, zastopstvo trgovske in obrtne zbornice, zastopstva državnih oblasti in uradov, zastopniki raznih občin, zastopstva raznih korporacij in zavodov, narodno žensko, ostalo občinstvo, oddelek vojaštva.

Kulturni pregled

„Ljubljanski Zvon“

za mesec maj 1933.

Pravkar smo prejeli 5. številko letošnjega »Ljubljanskega Zvona«. Na uvodnem mestu beremo globok esej O. Bfezine »Množice«, čigar prevod je oskrbel pesnik Igo Gruden, ki je že v lanskem letniku naše prve slovenske revije prestopil »Očije« od istega pisca. Marija Kmetova nadaljuje roman »V metžu«. Dr. Ivan Prijatelj zaključuje razpravo o »Poeziji Mlade Poljske«, Alojz Kraigher se po večitem molčanju zopet oglaš s spisom »Martin Klobasa«. Václav Burian se v posebnem članku bavi s pojavom češkega pesnika-mistika O. Bfezine. Studija je sedaj tem bolj dobrodošla, ker v »Zvonu« pravkar izhajajo prevodi Bfezinovih esejajev. Doktor Ivan Lah poroča o »Nazorih o poklicu slovanstva«. Miran Jarc pa objavlja nadaljevanje svoje proze »Črni čarodeji«.

Pesmi prinaša majski zvezek »Zvona« samo dve. Ferdo Kozak je prispeval »Možesa«, Janko Glaser pa spev »Mojo deda«, ki priča, da je pesnik stopil menda na nova pota.

V »Književnih poročilih« najdemo Tomiškov o cenovni Prijateljeve izdaje III. zvezka Jurčičevih spisov, Blešev »Prispevek k zgodovini slovensko-srbskih literarnih odnosov«, Kelemenovo poročilo o Gjurčeviću »Filozofiji panhumanizma«, Jarčevu kritiko slov. prevoda Nušičeve komedije »Navaden človek« ter J. Zupančičev referat o Benkovičevem Slovensko-latinsko-nemškem »Rastlinskem imeniku« slovenskih dežel. V »Kroniki« poroča Vojeslav Molč o zadnji Bučik-Dolinarjevi razstavi pri Jakopiču.

»Ljubljanski Zvon« bi moral biti stale gost sleherne izobražene slovenske hiše, kulturni vodnik vsake štalnice, javne in zasebne knjižice ter vsakega prosvetnega društva. Uprava »Ljubljanskega Zvona« je v Ljubljani, Prešernova ulica 54. Naročnina za celo leto znaša 90 Din, za pol leta 45 Din.

VI. umetniška razstava kluba „Grohar“

Gostovanje kluba »Vesna« iz Ljubljane.

Maribor, 29. maja.

Senzacija ni. Novih poti ne usmerja, niti po odkritih novih ne hodi. Stikov išče z občinstvom, kakor je priznal profesor Santel, novi umetnosti kaže hrbet. Tisti umetnosti vsaj, ki je vidna tvorba notranjega ukaza brez stikov s konvencionalnim v dobi, ko nove življenjske kombinacije vstvarjajo nove duševne procese, ki v oblikujoči umetnosti odsevajo poseben izraz dobe; ne pa oni, ki ponavljajo staro med iskanjem stikov z občinstvom; gotika v dobi baroka. Katera pa je za sodobno prava in katera je obnavljanje nekdanjega, to ugotoviti je naloga kritike, ne pa utisov.

Seveda, zato se pa ne more reči, da delo v stari obleki ni umetnina.

Smrekar in Bučik nosita svoje izrazite lastne umetniške oblike, drugi se predstavljajo v takih delih, da se zde podobni kot bratje, kajti sličnost baš radi »stikov« je prevelika. Smrekarjeva karikaturna s Mariborčanom v originalnih nove in vzbujajo veliko zanimanje; »Rajeka ptica« (pravilno pesem, najtistja umetnina razstave) in druge romantične slike

izdajajo poeta. Bučik se po samoniklosti odlikuje od drugih, bogve, če mu ti stiki ne škodijo. Prof. Santel ne ustvarja globljih stvari, tehnično pa so menda dovršene, vsaj za »V bakarski luki« se zanimajo. Zato pa sta »Pogled na Ljubljano«, »Čez most« i. dr. brez plastike. Kopač ustvarja utis, da akusa s posebnostjo motivov nadomeščati manjkajočo mu globino in originalnost; »Juditi«, »Greh«, »Zirvanje in smrti«, »Pogled v bodočnost« i. dr. so simboli, pa brez vsake globlje notranje vezi in življenja. Zato nekako, kakor je krilato kolesce simbol železnice. Marčič ljubi naravo in lepe motive, a zama v njih iščeš narave. Neplastičnost slik jih včasih degradira do podobice. »Tivoli« ti vzbudi zanimanje, a med solnčnim večerjem krasnega parka ob gradu se ti zdi, da si zašel v mrtev svet. Preko vse pridnosti in spretnosti gleda na te mrtev diletantski obraz. Mirko Šubič razstavlja zanimiv lasten portret, žal ne ustvarjajo razstavljenega dela še dolgočenega utisa. Od ostalega bi lahko mnogo izostalo.

Razstava pa je odlično in ubrano grupirana, celoten utis ob vstopu je najboljši. Ljudem, kolikor so bili že v razstavi, ugaja, kako bi ne, ko je pa v prvi vrsti po njih okusu prirejena. Naj sedaj Mariborčani pokažejo, da jim ni izgovor, kadar se ob moderni umetnosti opravičujejo, da je ne razumejo; te slike vse so jim umljive. Zato naj jih pokupijo.

Najboljši utis pa ustvarja dejstvo, da hoče Ljubljana preobličiti svoje prosvetne produkcije odlagati tudi izven sebe, kar je pokazala s tem, da je prišel klub »Vesna« k nam. Naj še drugi klubi pridejo; vabimo jih. Naj dokažejo oni, ki se v Ljubljani smatrajo za več kot »Vesna«, da se ne smatrajo za kvirite, ki jim ni častno, priti med plebs in barbare.

Dr. m. k.

Jakopičev paviljon v Ljubljani. 22. t. m. se je zaključila kolektivna razstava del Bučika in Dolinarja. V petek, 1. junija pa se odpravi umetnostna razstava enega naših največjih slikarjev, Matije Jama. Število njegovih del znaša okoli 40. Obenem z Jamo razstavi gospod Ivan Zajc nekaj kipov.

Nova mladinska knjiga. Učiteljska tiskarna je pravkar izdala mično mladinsko knjigo »Vitomilova železnica«. Napisal jo je g. Josip Korban, nadučitelj v Gornjem gradu. Povestica pripoveduje zgodbo mestnega dečka Vitomila, ki pride na deželo in vzbudi celo revolucijo z lokomotivo, ki jo je prinesel seboj iz mesta. Mali inženjer pa nima preveč sreče in tako krene njegova življenjska pot po raznih burnih in zanimivih doživljanjih, ki jih mično in ljubko elika knjižica, v novo smer. Knjižica je lepo darilo naši mladini in je posebno prikladna za deca od 8. do 12. leta, ker je vzeta snov iz te otroške dobe. Cena vezanemu izvodu je 14 Din.

Angleški glas o Shakespeareju v ljubljanski drami. Lektorica za angleški jezik na ljubljanski univerzi ga. Copeland je napisala za angleški list »The Observer« poročilo o uprizoritvi Shakespearejeve komedije »Kari hočete« v Ljubljani. Poročalka hvali ljubljansko uprizoritev komedije in omenja obenem dosežanje delo pesnika O. Zupančiča za poslovenjenje Shakespearejevih del.

Fran Pogačnik:

V spomin Ivana Endlicherja

Dobi splošne duševne dekadence prošlega stoletja — fin de siècle v umetnosti — je sledil zdrav in močan nacionalistični pokret »Omladincev«, iz katerega so izšli najboljši možje, ki usmerjajo in ravnaajo sedanje javno življenje. Pri nastopanju svojih življenjskih pozicij so se orientirali deloma nacionalistično, deloma socialistično.

Ko je nenasitni imperijalizem centralnih sil hotel prodreti slovanski jez proti Bagdadu, je udarec po Srbiji vžgal iskro, ki je opekla kresčača samoga, v srcih neosvojenih Slovanov pa vžgala iskro zavesti in upanja. Umilivo je, da je misel narodnega in političnega zedinjenja Jugoslovanov, ki se je meglovito porajala že pred stoletji in zavzemala vedno konkretnije oblike, našla najgloblje odmeva med omladinci, in o med najmlajšimi. Do čim so starejši očistili dijaške vrste romantične navlake in pokazali dijaštvu realno pot dela na narodnem in socialnem, predvsem pa na samovzgojnem polju, so mlajši jeli posvečati svoje moči vzvišenemu cilju — zedinjenju južnih Slovanov, ustvaritvi močne jugoslovenske države na Balkanu.

Med prvimi borci, ki so žrtvovali vse za idejo osvoboditve domovine, je

bil Ivan Endlicher. — Bilo je v počitnicah med šest in sedmo šolo, ko sem prišel v stike s prvimi poborniki pokreta, o katerem pišem. Doma hranim še obširno korespondenco s temi ljudmi, ki se mi jo je posrečilo očuvati pred policijo. Pri vsem tem se je vedno češče omenjalo ime Ivana Endlicherja.

Po maturi leta 1913. sem storil odločen sklep, zopet si ogledati nekaj krajev naše bodoče skupne države in navezati stike s tovariši na jugu. Proti koncu avgusta sem bil že na Sušaku, kjer sem se osebo seznanil z Endlicherjem.

Proti večeru sem stopal od reškega mostu mimo »Continental« navzgor proti Sušaku. Bil sem še dovolj naiven, da sem ustavil stražnika in ga vprašal, kje je »Boulevard«, kjer je stanoval Endlicher. Stražnik se je nakremžil in ušlo mu je: »Tražite Endlichera, broj 181? Ajte tamol« in pokazal mi je smer.

Našel sem ga v neki hiši, v nekakem zaboji, kjer je bilo natlačeno polno ljudi, menda njegovih domačin. Ko sem se mu predstavil in ga s svojim potovalnim »bukvarom« prošil za prenočišče, mi je pokazal na zaboj, in razumel sem da še sam nima mesta, kamor bi količkaj udobno položil svo-

jo glavo. Povedel me je pa do nekega tovariša, pri katerem sem nato prenočil. Ta je stanoval visoko gori na Trsatskih starihah.

Na Sušaku je bilo takrat središče in ognjišče omladinske akcije. Mladi hrvaški rod je bil silno navdušen. Opazoval sem Endlicherja in druge. Vsem so žarele oči kot v ekstazi, ko so govorili o naciji, o jugoslovenski državi itd. Mi Slovenci smo tiste čase operirali z nejasno frazo o kulturnem ujedinitvenju, dočim so bili Hrvati odkriti in po očitno izpovedovali, da nam je predvsem treba politične združitve. Trpeli so seveda preganjanje. Endlicher se mi je od vsega srca smejal, ko sem mu povedal, kako sem ga iskal po »Boulevardu« s seznamom počitniške zveze v roki. Hrvatska policija je imela namreč nalog predrzneže te vrste kratkoma prijeti, kar se je zgodilo Endlicherju in njegovim tovarišem v Križevcih. Njegovo usodo je delil tudi Slovenec Matkovič. Imeli so jih zaprte tri dni.

V nepozabnem spominu so mi trenutki, ko sva govorila o naši akciji, o bodočnosti, o uredništvu naših sanj. Z utrujeno voljo in z gorečim srcem sem nadaljeval pot na jug. Ko sem se vrnil v svoj ožjo domovino, sem bil kakor preroben. Razširjal in poglajljal se je naš pokret in rasla je vera v dosego naših ciljev.

Strelom v Sarajevu je sledil svetovni požar. Napočila je doba krvoprelit-

ja, preganjanja in trpljenja. Prvobornitelji nacionalističnega gibanja so šli ali v prve strelske jarko, pri čemer so jih za hrbotom »ščitile« nemške in madžarske strojnice, ali pa v zapore, internacije, konfinacije. Belo-modrodečki črnožolci pa so se nas izogibali kot živega vraga...

Medtem so Endlicher in njegovi hodiili trnjevo pot žrtve za svoje ideale. Padli so, iz njihove krvi pa je vzcvetela svoboda, ki jo uživa rod, kateri je ne razume.

Endlicher trohni... Ljudje, ki ga niso hoteli poznati, pa šetajo po osvojenih zemljah z redovi in odlikovanji na svojih nejunaških prsih. Sv. Sava protestira, a zama...

Arkadij Averčenko:

Išče se soba

Po vsi mrki zimski obali odmeva eden in isti obupni krič: »Dajte mi sobo!«

Toda sobe ni...

»In noč je visela brez konca...«

Na zadnji strani časnika na desno je cela kopa inseratov, blehli prikazni, obupna iskanja, a koma, koma je iz vrvenja življenja slišati njihovo enolično šušljanje: »Dajte mi vendar sobo!...«

Sicer so vsi inserati pusti in enolični... Zadnje čase pa je življenje naučilo iskaljoče, opremiti svoja vzdihovanja s toplo, razkošno in pestro obleko:

»3000 rubljev dam tistemu, ki mi preskrbi sobo, vseeno kje!«

»Oddajte sobo! S svojimi drvmi bom kuril vse stanovanje!«

»Za sobo bom pripravil sebi in gospodarjevim kosilo iz svoje zaloge in jih bom tudi poučeval v poljubnem instrumentu.«

So pa še bolj komplicirani oglasi: »Iščem sobo. Če je s posebnim vhodom, dam gospodinjstvo svoje nove lakaste, odprte nizke čevlje in špansko steno. Če je poseben vhod in sredi mesta, dam povrhu še kukalo in pravico, kupovati živila v zadruzi Sama zadovoljnost. Istotam se proda suknja podložena s kožuvinno.«

Dalje račun na psihologijo: »Kdor mi preskrbi stanovanje, mu plačam 1000 rubljev v frankih!«

Dalje sledi naravnost ljubeč oglaš po svojih naivnosti in čisti nesebičnosti: »Iščem sobo za samico. S ponudbami se je obrniti na ime M.S.«

Ali se more slišati med pihanjem tropične vihrne brenčanje komarja? Enake uspehe bi dosegel takle prošilec ali prošilka, če bi obesil inserat na vrh palme sredi afriške puščave Kalahare. Uboga naivna »samica!«

Potem sta pač umiljiviji ti dve vrstici: »Če ste pravi ljudje, oddajte sobo samci!«

Tukaj se sliši vsaj vpitje, dotičnik izživa; morda se katero uho zdrani.

Neki moj prijatelj, zelo resen človek — ne otrok, ne lahkomišeln človek — se je

Sokolstvo

Sokol Ljubljana II

proslavi v nedeljo dne 3. junija t. l. svojo 15letnico in razvije naraščajočega prapora. Slavnostni spored je sledeči: Dne 2. junija ob 8. zvečer mirozov in podoknica kumi; dne 3. junija ob 6. uri zjutraj budnica, ob 8. uri dopoldne skušnje za telovadni nastop v Hribarjevem gaju (Kozleži); ob 10. uri dopoldne zbirališče članstva in gostov v Hribarjevem gaju; ob pol 11. uri dopoldne odhod na Kongresni trg; ob 11. uri dop. slavnostni občni zbor v dvorani »Kazine«, skušnje, javna telovadba in veselica pa v dvorani »Uniona«.

Sokolski zlet v Karlovcu. Dne 29. junija se vrši v Karlovcu zlet sokolske župe Novo mesto; zleta se udeležijo tudi znatno število društev, ki pripadajo okoliškim župam. Ker je Karlovec zlasti poleti izredno ugodno izletišče za dobrih železničarskih zvezami, se nudi vsem prijateljem Sokolstva prilika, da i oni prisustvujejo tej jugoslovanski narodni manifestaciji in da jej dajo še lepše in krepkeje obeležje.

Sokol I. v Ljubljani vabi svoje člane, da se udeležijo v kroju a.) pogreba narodnih žrtv. Zbirališče v soboto ob 14 na vrtu Narodnega doma. b.) slavnosti razvija naraščajočega prapora Sokola II. v nedeljo dopoldne. Udeležba po objavljenem sporedu na lcu mesta. Naraščaj in deca sodelujeta pri popoldanskem nastopu. Ad a.) Udeležba članic v civilni obleki.

Sokol II. v Ljubljani prosi vsa ona br. društva, ki so dobila prijavnice za slavnosti razvija naraščajočega prapora in obhajanja 15letnice, da iste izpolnjenne čimprej vrnejo, ker le na podlagi prijave je odbor možno skrbeti za skupno prehrano in prenočišče. Br. društva prosimo, da pridejo z društvenim ali naraščajskim praporom. Zdravo! Odbor.

Spored za proslavo

društvene 15letnice in razvije naraščajočega prapora dne 2. — 3. junija:

V soboto, dne 2. junija: popoldne skušnje domačega naraščaja v Hribarjevem gaju, — ob 8. uri zvečer mirozov (zbirališče na Privozu) in podoknica kumil.

V nedeljo, dne 3. junija: ob 6. uri zjutraj budnica, — ob 8. uri, oz. takoj po prihodu vlakov skušnje za zunanji naraščaj v Hribarjevem gaju, — ob 10. uri zbiranje članstva in zunanega naraščaja v Hribarjevem gaju, — ob 10.30 odhod na Kongresni trg, — ob 10.30 zbiranje domačega naraščaja in narodnih noš na realiti, — ob 11. slavnostni občni zbor v dvorani »Kazine«, — ob 12. razvije prapora naraščaja, nato obhod po mestu, — ob 2. popoldne skupni obed zunanega na

Gospodarstvo

Zagrebska trgovska in obrtna zbornica

Iz programatičnega govora novega predsednika g. Arka.

V terek se je konstituirala novoizvoljena zagrebska Trgovska in obrtna zbornica. Za predsednika je bil izvoljen predsednik Slavenske banke veleindustrialec g. Vladimir Arko, ki je imel po izvolitvi programatični govor, iz katerega povzemamo nekatere tudi za široko jugoslovansko javnost zanimive misli.

Po kratkem uvodu omenja novi predsednik, da je to prva zbornica, izvoljena po propadu Avstro-Ogrske, ki je tlačila celo gospodarsko življenje Hrvatske. Minil je čas, ko so inozemski trgovci samo bližnji Zagreb, a niso smatrali za vredno, da se tukaj mudijo, ker je bila trgovina usredotočena v političnih centrih bivše monarhije na Dunaju in Budimpešti. Danes igra Zagreb v gospodarskem življenju naše države veliko vlogo. Zbornica mora voditi račun o vseh onih činjenicah, ki pospešujejo gospodarski razvoj, ter je njena dolžnost, uprati na pristojnem mestu, da se polagoma odstranijo vse zapreke, ki otežujejo promet in trgovino.

Govornik poudarja, da je trgovska in obrtna zbornica ustanova, ki se mora brigati za gospodarska vprašanja, brez osira na politiko katerekoli stranke. Teritorijalna razširjenost in različenost gospodarskih interesov naše države odločno zahteva, da se ne postavlja ena sploš-

na in edinstvena mera za vse kraje, nego da se ti gospodarski interesi presojajo po dejanskih potrebah posameznih pokrajin. Mi nimamo nič proti odredbam in meram, ki so potrebne, ali nam ne prija način reševanja naših prošelj, kar traja dolge mesece in nam povzroča mnogo stroškov. Ali ne bi mogla vsa ta uverenja izdajati pokrajinska uprava, odnosno oddelki in delegacije posameznih ministrstev? Dekoncentracija uprave!

Druga rak-rana našega gospodarskega življenja je naš nezdruveni davčni sistem, pod katerim združujejo gospodarski krogi, ker je celokupna davčna dolžnost prevajena na obrtnika in trgovca. Radi tega je moral marsikateri trgovec in obrtnik svoje poslovanje ustaviti. Naša obrt in trgovina trpita tudi še vedno radi slabih prometnih razmer, zbog pomankanja telefona, dragih brzojavnih in poštinih pristojbin ter stalnega povišavanja tarif. Tudi te pojave mora spremljati zbornica z budnim očesom ter se truditi za njihovo odstranjenje.

Dalje naglašja govornik potrebo izgradnje vodnih potov, in to v prvi vrsti reke Save, ki že itak od Siska davno služi plovbi ter poziva vlado, naj prevzame iniciativno pri tej regulatornih delih, da se čim prej stvori najcenejša pot med Zagrebom in Beogradom. Zlasti je tudi potrebno, da se ozemlje v zborničnem območju čimprej zveže po železniški progi z morjem. Govornik ne more verjeti, da je pri našem prometnem ministertvu tako malo volje za izgradnjo proge

v lubo Bakar in za dovršenje linije Iseleznice. Celo Slovenija in Hrvatska sta povsem odrezani od morja in se mora blago še mnogo kilometrov voziti z vozovi, da se ukrepa v bakarski lukli.

Zbornica se bo zavzemala za to, da se carinski predpisi poenostavijo, pocenijo in dovežejo v sklad s praktičnimi potrebami. V prvi vrsti bi bilo potrebno, da se brez carine uvažajo sirovine, potrebne našemu obrtniku; istotako bi se moral za izdelano fabrikate dovoliti carina prost izvoz. Še vedno se uvažja preveč takih predmetov, ki se izdelujejo v zadostnih količinah v državi. S tem se ne ruši samo vrednost dinarja, nego se tudi dela ogromna škoda domaši obrti in industriji.

Obrtniški krogi težko občutijo silna bremena, ki jih jim nalaga novi zakon o zavarovanju delavcev proti boleznim in neizplačam. To povzroča podraženje blaga, nemožnost konkurence z uvoženim blagom in je zato med vzroki zastojajo obrti in industriji ter v zvezi s tem med vzroki nezaposlenosti delavstva. Govornik je za bistveno spremembo tega zakona. Delodajalci se protijo obremenitvi s stroški za borzo dela. Današnje ravnanje zavarovalnih združenj delavcev je imenovano od ministrstva za socialno politiko in ne predstavlja pravega izraza volje večine delodajalcev. Zato je zahtevali svobodne volitve novega ravnanstva.

Dalje omenja govornik, da bi morala Državna hipotekarna banka istotako kakor v Beogradu prisločiti na pomoč z dajanjem kreditov v gradbene svrhe v območju zagrebske zbornice.

Velike važnosti je, da država čim prej izplača že davno dospela terjatja naših obrtnikov, trgovcev in industrijalcev za razne dobave.

Zbornica bo zahtevala, da se končno prične z reformo trgovinskega, obrtnega in tovarniškega zakona ter z reorganizacijo obrtnih nadležnih šol in s snovanjem obrtnih strokovnih zavodov.

S tem v zvezi spominja predsednik na težke valutarne prilike v prošlem letu, ko je dinar doživel silne skoke in se zopet zrušil. To je bilo za mnoge pridobitnike katastrofalno. Sedanjemu finančnemu ministru se je posrečilo stabilizirati dinar. Finančni minister zastopa idejo svobodne trgovine, s čimer govornik soglasi in upa, da minister ne bo v bodoče več izdajal odredb v vprašanju deviz, ne da bi prej zašilisl misljenje gospodarskih krogov. Zlasti prosi govornik finančnega ministra, naj posreduje pri Narodni banki, da se obrtnikom stavi preko njihovih obrtnih zadrug cenovni kredit na razpolago in istotako, da se nudi trgovini in industriji možnost dobivati kredit direktno pri Narodni banki.

H koncu omenja g. Arko, da je za uspešno delo potrebna tudi reorganizacija zborničnega poslovanja ter po tozadevnem razmisletju zaključuje: Nam leži na srečo gospodarski napredek cele države, zlasti pa še ožje nam domovine Hrvatske, v kateri se s svojo lastno močjo in trudom svojih gospodarskih krogov razvija mili naš Zagreb.

Potrošnja premoga v naši državi

Pridobivanje premoga predstavlja važno vprašanje v gospodarskem življenju vsake države. Da si ustvarimo približno sliko, kolike važnosti je to vprašanje za nas, podajamo v nastopnih vrstah podatke o potrošnji premoga v Jugoslaviji, posnete iz članka, ki ga je objavil po uradni statistiki R. V. Kadić v »Prirednem pregledu«.

Baza je bila nastopna: kalorijski stroj troši na uro in za konjsko silo 1.3 kg premoga s 6000 kalorijami.

A. Potrebe naše industrije: V Vojvodini ima naša industrija skupaj konjskih sil: 30.000 HP kal., v Bosni in Hercegovini 27.500, v Sloveniji 24.500, v Srbiji z Macedonijo 20.000, v Hrvatski in Slavoniji 12.000 in v Dalmaciji 3000.

Kovaškega premoga se uporabi meseč-

no: v Sloveniji 5700 q, v Vojvodini 5000 q, v Hrvatski in Slavoniji 4800 q, v Srbiji in Macedoniji 4000 q, v Dalmaciji 800 q, v Bosni in Hercegovini 600 q, v Bosni in Hercegovini ter Dalmaciji se uporablja v veliki meri mesto kovaškega premoga oglje.

Koksa se uporabi mesečno: v Vojvodini 8000 q, v Sloveniji 1800 q, v Hrvatski in Slavoniji 1400 q, v Srbiji z Macedonijo 1200 q, v Bosni in Hercegovini 650 q.

Enomesečna potreba naše industrije bi bila: 11.000 vagonov industrijskega premoga, od 6000 kalorij, 220 vagonov kovaškega premoga in 250 vagonov koksa.

B. Naš promet potrebuje:

1.) Državne železnice: povprečno mesečno v direkciji Beograd 25.100 ton premoga za lokomotive in 9200 ton kovaškega premoga; v direkciji Zagreb 32.200 ton za lokomotive in 300 ton kovaškega premoga; v direkciji Subotica 12.100 ton za lokomotive in 45 ton kovaškega premoga; v direkciji Sarajevo 19.600 ton za lokomotive in 2000 ton kovaškega premoga. — Enomesečna potreba naših železnic je okoli: 10.000 vagonov premoga za lokomotive in 1200 vagonov kovaškega premoga.

2.) Rečni promet: Mesečna potreba se menja po stanju vode. Najmanjša mesečna potreba je 750 vagonov, a največja 1200 vagonov za plovne objekte, a za delavnice povprečno 30 vagonov.

3.) Pomorski promet potrebuje: Kadar so vse linije aktivirane 35.200 vagonov, kadar so vsi parobrodi zaposleni 57.400 vagonov premoga za vlečenje, okrog 50 vagonov koksa, 17 vagonov oglja ter 3 vagona kovaškega premoga in to za pol leta.

V pol leta troši strojna sila naše države:

V industriji: 66.000 vagonov industrijskega premoga, 1320 vagonov kovaškega premoga in 1500 koksa; pri železnicah: 60.000 vagonov industrijskega premoga in 7200 vagonov kovaškega premoga, — v rečnem prometu: 6000 vagonov industrijskega premoga in 180 vagonov kovaškega premoga; v pomorskem prometu: 35.200 vagonov industrijskega premoga, 3 vagona kovaškega premoga in 50 vagonov koksa. Skupaj 167 tisoč 200 vagonov industrijskega premoga, 8703 vagoni kovaškega premoga in 1550 vagonov koksa.

S potrebami vojne mornarice, vojnih delavnic, obrti itd., kar ni gori vračunano, bi znašala enoletna potreba v državi: okoli 400.000 vagonov premoga za vlečenje, industrijo in ogrevanje, okoli 30.000 vagonov kovaškega premoga in 4000 vagonov koksa.

Lansko leto pa se je izkopal pri nas 253.000 vagonov premoga od 6000 kalorij, torej znatno manj nego ga potrebujemo.

Solunska cona

Grško časopisje objavlja, da vsebuje konvencija o svobodni coni v Solunu naslednje točke:

1.) Svobodna cona, odstopljena kraljevini SHS, se smatra kot integralni del grškega ozemlja.

2.) Grška vlada odstopa ta prostor v solunskem pristanišču kraljevini SHS za dobo 50 let.

3.) Cona je izključno namenjena trgovini uvoza in izvoza kraljevine SHS.

4.) Administrativni direktor cone se imenuje neposredno od kraljevske vlade SHS. In je stavljen pod nadzorstvo grškega pristaniškega kapetana. Poslednji ima pravico, da gre v jugoslovansko cono, kadar smatra to za potrebno.

5.) Jugoslovanska carina se nahaja v otonjanosti cone. (Iz tega izvira, da se vse blago, ki pride v Solun za račun jugoslovanskih trgovcev, mora cariniti v Solunu in biti tako odpremljeno brez ovir na svoje mesto.)

6.) Ladje morejo pristati neposredno v jugoslovanskem delu solunskega pristanišča.

7.) Policijske, sodne itd. grške oblasti bodo vršile svoje funkcije v coni.

Ta konvencija vsebuje istotako tri protokole. Prvi regulira podrobnosti notranje organizacije, drugi se nanaša na rešenje transportnega vprašanja, a tretji na veterinarske, sanitetne in druge mere, ki se bodo morale vršiti v sami coni.

Priporoča se spedičlja

R. RANZINGER

Ljubljana — Jesenice. 83

O. BERNATOVIC

LJUBLJANA

5 MESTNI TRG 5

Zaloga klavirjev in pianinov

najboljših tovarov Büssendorfer, Czapska, Ehrbar, Schwellhofer, Original Stingl itd.

JERICA HUBAD roj. DOLENC
LJUBLJANA, Hilsnerjeva ulica 5.

TRŽNA POROČILA

Dunajski svinjski trg (29. t. m.). Do konca 2005 svinj: od teh 277 domačih, 193 iz Madžarske in 1535 iz Jugoslavije. Cene za kg žive teže: debele svinje l. 24.500 do 25.500 Ka, srednjetežke 25.000 do 26.500 Ka, s kmetov 24.000—25.500 Ka, stare 23.000—24.000 Ka, mesnate 26.000 do 31.000 Ka. Cene narasle.

HMELJ.

Češkoslovaški trg. Iz Zorca poročajo: Živalno povpraševanje po hmelju v prošlem tednu je povzročilo povišanje cen. Prvorstno blago je doseglo ceno 1000 Kč, srednje blago pa 970—980 Kč za 50 kilogramov. Vreme za hmeljsko rastlino je neugodno. Pojavlja se mušica aspis.

Izgledi letine v Sloveniji. Izmed ozimnih žit kaže letos v Sloveniji večji noma povsod pšenica zelo dobro. Ječmen je slabši in so mu vroči suhi dnevi v početku maja na peščenem ozemlju znatno škodovali. Oves, koruza, krompir in fižol se razvijajo povoljno. Rži v Sloveniji v splošnem ni mnogo, ker jo sejejo le še zato, da uporabljajo slamo za kritje streh. Tudi sadja bo precej, vendar so izgledi po raznih krajih precej različni. Češnje so polne, samo da gredo zelo v ročice, zlasti po Savinjski dolini. Krme bo dovolj. V splošnem so kmetje v Sloveniji v izgledi letine zadovoljni. Zadnji dež je prišel še v pravem času.

Zanimanje inozemstva za ljubljanski veliki sejem. Prireditelj ljubljanskega velikega sejma je že precej znana v inozemstvu, kjer ima sejem 8 ekspozitur, in sicer v Pragi, Varšavi, na Dunaju, v Dresdenu, Strasbourgu, Milanu, Budimpešti in New-Yorku. Francozi in Avstrijci nameravajo zgraditi letos na sejnišču lastna paviljona. Inozemska industrija se v obse zelo zanima za naš sejem, radi česar priporočamo domačim razstavljalcem, naj takoj določijo prijava, da se jim bo mogel prostor rezervirati.

Državni dohodki in izdatki. Stanje državnih dohodkov in izdatkov je bilo dne 1. marca t. l. nastopno: Celokupni državni izdatki v prvih sedmih mesecih tega proračunskega leta, t. j. od 1. avgusta do 1. marca so znašali 3,823 milijonov 260.236,82 dinarja. Največ izdatkov je imelo ministristvo vojne in mornarice, nato sledi prometno ministristvo in finančno ministristvo. Najmanjši so bili izdatki ministristva za agrarno reformo. Državni dohodki v tej dobi pa so znašali 3,906,903.990,16 dinarja. Kakor je iz tega razvidno, so bili državni dohodki večji od izdatkov za 83,643.753,34 dinarja. Največ dohodkov je imela država od monopolov, a najmanj od pomorke uprave.

Otok bankovcev v Avstriji je narasel od 16. do 23. maja za 19 milijard na 4583 milijard kron.

Nova češko-bolgarska donavska parobrodna družba. Češkoslovaška vlada je predložila bolgarski vladi načrt za ustanovitev češko-bolgarske donavske parobrodne družbe. Ta načrt je bolgarska vlada sprejela. Temeljna glavnišca bo znašala 60 milijonov levov. Sodelovala bo bolgarska vlada s 40, bolgarski privatni interesi s 20, a Češkoslovaška s 40 odst.

Fuzija češkoslovaške parobrodne družbe z avstrijsko. Iz Prage poročajo: Češkoslovaška Labeka parobrodna družba se pogaja z avstrijsko Severnozapadno parobrodno družbo glede fuzije.

Hypotečni banka Česká v Pragi izkazuje za 1922. leta 2,871,018 Kč čistega dobička, ki ga uporabi za kritje pri manjkajočih iz prejšnjih let in za rezervni fond.

Trboveljski premog in drva

stalno v zalogi vsako množino
Družba Ilirija, Ljubljana,
Kralja Petra trg 8. — Tel. 220.

Mesečno sobo išče

za svojega uradnika **ALOMA COMPANY**, anončna in reklamna družba z o. z., Ljubljana, Kongresni trg 3.

potikal in potikal brez stanovanja, se trudil in trudil, študiral blstvo in psihologijo ineraterov o sobah. Ko se je do dobrega poglabil y te stvari, je bruhnil v časniku oglas:

»Pripravljen sem, oženiti se z gospodarko hčerko za sobo. Starost poljubna, cena poljubna, vse poljubno, razen sobe! Ponudbe za roko, srce in sobo je nasloviti — tja in tja.«

Moj prijatelj je bil izredno nadarjen človek: se isti dan se je oglašil pri njem postaren gospod.

»Prihajam zaradi svoje hčerke.«

»In sobe, kajne?« je previdno pristavil moj prijatelj.

»Saj se samo ob sobi razume. Eno brez drugega ne bo.«

»A-a! Zelo me veseli. Je lepa?«

»Bo že; srednje postave, toda zobčki.«

»K vragu z zobčki! Jaz vprašam o sobi; ali je lepa?«

»Bo že. Toda hči je zelo pripravna; lahko si mislite: dovršila je štiri razrede...«

»Je svetla?«

»M-m... Kako bi vam rekli; prej bo čistanjasta.«

»Oboji ali kaj?«

»Ne, ena. Edinka mi je.«

»Pravite, da so oboji čistanjasti ali kaj?«

»Lasje.«

»Čigavi?«

»Hčerkin.«

»Da bi vas! Jaz vas izprašujem o resnih stvareh. Vi mi pa take čenčarije...«

»Ah, vi ste me vpraševali o sobi? Da, tako... precej svetla. Vedno mi je izbirala in izbirala ženske; ni se hotela omožiti, nazadnje je pa obsedela! Toliko časa je čakala, da gre rada celo v temno...«

»Kako v temno? Po čemu v temno? Saj ste rekli, da je precej svetla.«

»Jaz govorim o zakonu. Dolgo časa se ne sme čakati.«

»Kaj? Ne. Do ene čisto lahko. Do kdaj gori elektrika?«

»Kaj ima tukaj elektrika?«

»Če — gosti.«

»Moja — v taka.«

Moj prijatelj je zamišljen počvelil in vprašal:

»Topla?«

»To se pravi temperatura? Normalna, kaj že! 36.5.«

»Ah, moj Bog! Saj z vašo hčerko se tako ali tako oženim, kaj mi je boste hvalili! Raje povejte kaj o sobi!«

»Oprostite, kljub temu bi želel, da bi se vse zgodilo nekako iz ljubezni. Saj sem vendar oče!«

»Jaz pa stanovalec... Da bo kar najbolj čisto! Saj res, ali boste dajali samovar?«

»Popolno opravo! Šest srajc s čipkami, hlač...«

»Pustite papaček! Pojdva raje pogledat...«

»Se ni oblečena.«

»Sobo, papaček, sobo: — — —

Soba je bila zelo ljubka. Česar ni bilo mogoče reči o nevesti. Toda moj prijatelj se je počutil kakor v sedmih nebesih.

»Saj sem tri mesece spal na treh zabojih za milo in en teden pod mizo v čevljarjevi prodajalni! Končno sem si našel tiho zavetje.«

Toda... Ko sta se novoporočena vrnila iz cerkve in sedla obenem s pol tucatom sorodnikov za poročno mizo — je mlada žena nežno poljubila moža nekam med ušesom in tiličnikom in mu rekla: »No, Grišenjka, ko prebijeva medene tedne, pojdeva iskat...«

»Kaj?«

»Stanovanje. Saj vendar ne moreva stanovati v eni sobi in celo s posli skupaj!«

Državni pravdnik je hitel in izjavil, da ne bo morčila dožil, ampak branil. Porotniki so nabrali zani tisoč rubljev, okrožno sodišče je pa izrekel obsodbo: »Umor je smatrati za posledico samoočrambe in omračenja una. Obtoženca je oprostiti.«

»Kaj pa z ječo?« je ogorčeno vprašal oproščeni Griša.

»Prosti ste. V ječo ne pojdete več.«

»Škoda! Ali bi me lahko dali vsaj v blaznico?«

»Ne moremo. Normalni ste.«

»Ali pa k tajni policiji?«

»Prosti ste!«

»To se pravi torej, zopet na zaboj za milo! No, v Rusiji imamo sodišča!«

Po slovanskem svetu

Prof. Chodounsky

Prof. Chodounsky je slavil nedavno svojo osemdesetletnico. O tem je »Jutro« žeporočalo. Njegovo ime je znano pri nas skoraj ravno tako, kakor na Češkem, saj je častni član našega »Slov. plan. društva« in ima med nami mnogo osebnih znancev in prijateljev; prof. Chodounskega poznajo dobro vse naše gore in planine, zato jih pozna tudi on prav tako ali še boljše nego mi. Prof. dr. Syllaba je napisal v »Nar. Lstih« lep članek o svoji učiteljski in prijateljski. Prof. Chodounsky je eden glavnih starih stebrov češke medicinske fakultete v Pragi. Vestno in vztrajno je do zadnjega časa vršil nalogo slovanskega učenjaka in vzgojil celo vrsto marljivih delavcev na polju ljudskega zdravja. Češka veda ga prištevata med svoje prve može, češka univerza med svoje najboljše profesorje.

A nam je Chodounsky več nego profesor in učenjak, nam je prijatelj in ljubitelj naših gor, za katere je delal neumorno vse svoje življenje. Ob času, ko smo si Slovenci ustanovili svoje planinsko društvo, da rešimo svoje lepe gore pred Nemci, ki so si tam postavili svoje kočje, je prišel prof. Chodounsky pogledat naše lepe kraje in je kmalu spoznal, da bomo tudi na tem polju kakor drugod potrebovali bratrske pomoči. V Pragi se je po njegovi zaslugi ustanovila podružnica S. P. D., ki je marljivo delovala. Bilo je prijetno našim akademikom v Pragi, ko so prišli na skioptična predavanja na Zofin, kjer so videli v skioptičnih slikah krasoto svoje domovine. A to je bila le propaganda, ki jo je vršila za naše gore podružnica S. P. D. po zimi. Na teh večerih, ki so napolnili Zofinsko dvorano, smo vedno našli naše znance in prijatelje, ki so v prejšnjih letih prihajali k nam na Bled; bilo je med njimi mnogo družin čeških vseučiliških profesorjev: Brannerjev, Heyrovský, Hlavovi in mnogo drugih naših čeških prijateljev iz najvišjih krogov. Iz te šole sta izšla tudi dva najboljša poznavalca naših planin, sedanjí prof. dr. Dvorský in dr. Čermák, ki sta napisala o naših Alpah temeljita dela.

Vse to je zasluga prof. Chodounskega. Odvrnil je Čeha od nemških letovišč in jih opozoril na lepoto slovenskih gor. Da bi omogočil bivanje v naših gorah tudi manj premožnim češkim inteligentom, je ustanovil češko kolonijo na Jezerskem in nam je rešil ta lepi kot pred nemško pohlepno. Iz tega je vzrasla češka koča pod Grinčevcem.

Ko je S. P. D. imenovalo prof. Chodounskega za častnega člana, je akad. slikar Vavpotič lepo označil pomen tega dela na diplomu: naslikal je naše Karavanke in preko njih je divji zmaj ovijal svoj rep tja do Bleda. . . . Toda na vrh gore je stopil vitez in je z mečem zastavil zmagajočo uničujočo delo. Ta beli vitez je bil prof. Chodounsky, ki je spoznal, da nam preti nevarnost od t. zv. tujkega prometa, ako ne bomo zasedli vseh točk s svojimi silami.

Prof. Chodounsky je mož idealist in optimist. Za svoje delo je moral čuti celo očitke. . . . V življenju je občutil težo usode: sin mu je umrl, žena je desetletja bolna in lani mu je umrla hčerka, tista dobra gospodična Chodounska, ki nas je imela tako rada: bila je slikarica in je slikala naše gore.

Vsako leto je bila na Jezerskem. V Pragi je rada sprejemala slovenske goste v hiši svojega očeta. Pa je umrla in prof. Chodounsky je ostal sam. In tako slavi svojo osemdesetletnico. Toda on je mož. Prof. Syllaba pripoveduje, kako sta hodila nekoč v dežju in megli po Krkonosih — oba sta molčala — nazadnje pa je rekel prof. Chodounsky: »Vidite, kako je krasno. . . . Tako gleda ta mož na življenje. Ljubezen do prirode mu je bila sreča in uteha.

Po prevratu so se Oheom odprle slovaške gore, kjer so bili ustvarili Madžari mnogo komforta. Toda slejkoprej bomo pozdravili v naših Alpah tudi češke turiste, naslednike prof. Chodounskega, ki bodo z nami tu letovali prav tako, kakor ob našem morju. Želimo iz srca, da bi on sam, ki je v težkih časih delal za proevit našega planinstva, zopet prišel na naše gore, zdrav in čvrst, kakor smo ga vedno srečevali po naših gorah. K osemdesetletnici mu želimo še mnogo krepkih let, ki naj jih uživa v zavesti, da je s svojim delom zapisal svoje ime v stenah naših gor in v našem narodu trajen spomin.

Ruske slike

Rdeča armada in rdeči polk nemškega proletarijata. — Sovjetska politična uprava za inozemstvo. — Izobrazba sovjetskih političnih uradnikov in gmojna beda učitelstva. — Ubijanje na smrt obsojenih.

Moskovska »Izvestija« so priobčile prve statistične podatke o poveljstvu rdeče armade. Odgovorna služba je prepuščena komunistom. Komunistični stranki pripada po političnem pripravljanju 66 % poveljnikov divizij in armadnih zborov, 55 % konjeniških in 42 % pešadijskih polkovnikov. Na slabšem je strokovna izobrazba častniškega zbora. V rdeči konjenici ni nobenega oficirja po poklicu. 37 % konjeniških polkovnikov sploh nima strokovne šole. 30 % pešadijskih in 44 % konjeniških polkovnikov ima samo ljudskošolsko izobrazbo. Samo 4 % konjeniških polkovnikov in samo 3 % divizijskih in zbornih poveljnikov ima visokošolski študij.

Nemška komunistična stranka je podarila rdeči armadi častno zastavo. Sedaj je izročil Trocki to zastavo 10. sovjetskemu polku, 4. strelske divizije, kateri se je udeležil bitk na poljski fronti in se je odlikoval s pogumom v boju avgusta l. 1920., ko je bilo treba zapustiti Varšavo. 10. polk je takrat prekorščil mejo ter bil od Nemcev interniran v Vzhodni Prusiji. V spomin na ta dogodek dobi polk ime »polk nemškega proletarijata«.

Sovjetska državna politična uprava (prej Izr. komisija za pobijanje verižništva in protirevolucije) je sedaj prenovljena. Vodita jo F. Dzeržinski in Radek ter ima razven osrednjih moskovskih in pokrajinskih še sledeče inozemske oddelke: prvega za Nemčijo, Avstrijo in Češkoslovaško z zastopnikom v Berlinu; drugega za Švedsko in Dansko; tretjega za Francijo in kolonije; četrtega za Belgijo, Italijo, Anglijo, Španijo, Nizozemsko in Švico; petega za Turkestan, Indijo, Indokitaj, Perzijo; šestega za Bolgarsko, Rumunsko, Grško, Jugoslavijo, Turčijo; sed-

mega za Ameriko in Australijo; osmega za baltične države in Poljsko; devetega za Kitajsko in Japonsko.

Prosvetni komisar Lunačarski je poročal na zborovanju sovjetrov v Moskvi, da ima 64 % uradnikov sovjetske administracije samo ljudskošolsko izobrazbo, 16 % srednjo šolo in le 55 % visoko šolo. Prepotrebno narodno šolstvo se nahaja v žalostnem položaju. Učitelj dobiva najmanjšo plačo — dvakrat manj nego pismonoša in trikrat manj nego delavec v tovarni. Njegova plača znaša v zlatu samo 2-9 rubljev mesečno t. j. eno desetinko njegovega predvojnega dohodka.

Narkomjust (sovjetski komisar za justico) je izdal okrožnico, katera na temelju sklepa osrednjega izvrševalnega odbora sveta narodnih komisarjev od 15. februarja 1923 opozarja na obstoječe načine ubijanja obsojenih na smrt. Od sedaj naprej se sme smrtna obsodba izvrševati samo potom ustrelitve s puško ali z revolverjem. V to svrhu mora biti navzoč pri vsaki justifikaciji sodnik, ali pa mora k usmrtitvi mesto sebe poslati vsaj tajnika narodnega sodišča.

Olgo je trpel na drhavi in zamaš lekal pomoči pri klasičnih zdravilih. Končno je našel v tolkij prijeten in učinkovit pomoček. Ker ni smel piti vina, je začel piti jabolčnik, in sicer ga je izvrnil kar liter po vsaki jedi. Na njegovo začudenje in zadovoljstvo je putika brž izgnila, ne da bi se kdaj vrnila. To svojo najdbo je razodel svojim putikastim prijateljem, ki so dosegli isti uspeh.

Zdravljenje s »cidrom« je v severni Franciji kaj navadno. Prav radi jabolčnika je v Normadiji potegrom in kamen v mehuru redek. Torej pozor vsi, ki bolujete na koščini, na trganju. Sicer pa baje strovo jabolko deluje prav tako kakor tolcin ali mošt.

× Umeten dež. V nemški reviji »Die Technik in der Landwirtschaft« čitamo, da se je v Nemčiji lansko leto ustanovila družba učenjakov za namakanje njiv in travnikov z umetnim dežjem. Ta družba je lansko leto izvršila več poskusov, ki so se baje prav dobro obnesli. Dastravno je prireditve umetnega dežja spojena z velikimi stroški, se vendarle rentira v času velike suše.

× Čudna nova zver. Pariško časopisje poroča, da je ameriški sportnik Burge zasledil v Keniji, angleški koloniji v Afriki, v znanstvenih krogih še nepoznano zver, katero nazivajo domačini »mandi« ali »ketet«. Ta zver je zelo divja in tudi rada napada človeka. Podobna je hijeni, a je od nje nekoliko manjša. Ta »mandi« ima strahovito močne čeljusti, hrbet ima širok in horizontalen, na vratu pa ima ostre igle. Burge je ubil zver ravno v času, ko se je kotla velikega bika, ga zagrabila s čeljustmi in zavlekla deset metrov daleč.

Iz življenja in sveta

Nova ameriška senzacija

V Ameriki se sedaj dokončuje novo veliko čudo: 6000 milj dolga cesta za avtomobile, ki vodi skozi najbolj divje kraje Zedinjenih držav in Kanade. Že prihodni mesec se izroči prometu cesta, ki vodi skozi znane Rockies, gorovje južne Alberte. Šesttisoc milj dolga cesta za avtomobile vodi iz Alberte v britansko Kolumbijo, skozi Marmono v Salt Lake City ter končno preko Los Angeles in Sierra Nevado nazaj v Calgari.

Gorovje Rockies je nedvomno najbolj zapuščen in najbolj divji predel cele severoameriške Unije. Preko tega gorovja je razen transkontinentalne železnice vodila samo pot, ki so si jo napravili Indijanci pred tridesetimi leti. Gori omenjena avto cesta vodi tudi skozi glasoviti National Park, predeč, v katerem Amerikanci naravnost ljubosumno čuvajo svoje divje zverine v njihovem prvotnem načinu življenja. V tem na stotine milj dolgem parku se nahajajo vse živali, ki že od starodavnih časov žive v tem kraju: razna divjačina, bizami, medvedi — vse to lahko zapre cesto, dočim se v neposredni bližini ceste nemoteno pasejo najbolj plahe živali: ovce gorovja Rockies.

Vsak Amerikanec, ki se poda na to pot, ima utis, da je doživel veličastno senzacijo, da je pogledal v srce še popolnoma neizkvarjene narave. Že sedaj se pripravljajo več tisoč ameriških sportnikov, da se udeležijo otvoritve te fabulozne ceste; vlada pa upa, da bo s pristojbno za porabo te ceste nabrala lepe milijončke.

Nova operetna epidemija

Iz Pariza poročajo, da niso bile dunajske operete Leharijeve, Straussove, Gilbertove in Fallowe nikdar bolj priljubljene kakor v potekajoči gledališki sezoni. Pariz je navdušen za opereto, a še bolj gori zanjo Berlin. Že pozimi je gojila operete celja vrsta gledališč, v letni sezoni pa bodo prepevali in plesali operete po 25 gledališčih ter vrhu tega še po raznih vrtovih in parkih na manjših odrh. Vsa berlinska velika gledališča so najeta preko počitnic za opereto. Najemnine so ogromne. Podjetniki se nadejajo hladnih večerov, deževja, in računajo, da ostane večina meščanov doma ter da ne pojde na letovišča. Berlinci so se namreč naveličali odiranja na počitnicah — nesramnosti posestnikov vil in hotelov v Wannseeu in Grunewaldu ter v »Märkische Schweiz«. Zato ostanejo rajši v Berlinu, kjer so veliki parki ter je bližnja okolica lepa.

Večino podjetnikov operetnih gledališč tvorijo operetni skladatelji in libretisti sami. Sami hočejo svoja dela dirigirati, opremiti, a tudi sami zaslužiti. Avtorji-podjetniki so seveda že imoviti možje, ki

pa hočelo še bolj obogatiti. Tudi filmski igralci in igralko so brez služb in bodo zato operetam na razpolago. Filmovanje je postalo namreč predrago. V peterih berlinskih gledališčih se je operetna sezona že začela. V ostalih se otvori kmalu. Tudi v državnem Schauspielhausu, v Komični operi, Wallnerjevem, Schillerjevem, Nemškem in Velikem dramskem gledališču že pripravljajo operetne novitete. Subret, tenorjev in prvih pevki je še premalo in jih agenti iščejo po vsem nemškem svetu.

Kakor v Berlinu je vzcvetela opereta tudi na Dunaju, kjer imajo zopet celo vrsto operetnih gledališč in varijetejev. Ljudje hočejo zopet veselja in smeja; ravnatelji pa uvidevajo, da opereta vendarle še največ donaja blagajnam.

Jabolčnik in njegove vrline

Henri de Varigny hvali sadjavec z zdravstvenega vidika. Koristen je proti protinu in udnici. Garrod je v svojih klasičnih delih o trganju in skrnini zatrjeval, da je tolkovec uspešno sredstvo zoper kostnico. To učinkovitost je pripisoval kislim solem ter pijače, ki menda alkalizirajo kri ter pospešujejo izločevanje v obistih. Isto mnenje je zastopal dr. Motais iz Angersa pred medicinsko akademijo. Odlični praktik je govoril iz lastne izkušnje.

Pristni, naravni malinov sok

s sladkorjem vkuhan 111
po 21 dinarjev za kg
nudi lekarna dr. G. PICCOLI v
Ljubljani, Dunajska cesta.

TRGOVSKE ADRESE

UREJENE PO STROKAN
IZ VSEH KRAJEV JUGO-
SLAVIJE IN INOZEMITVA

== ZAJAMČENO PRAVILNE ==

OSKRBI TOČNO IN PO
== ZMERNIH CENAH ==

ALOMA COMPANY

ANONČNA IN REKLAMNA D. Z. O. Z.

CENTRALA LJUBLJANA
798 KONGRESNI TRG 3

BEOGRAD PODRUŽNICA
SREMSKA ULICA 9

Pozor!

Pozor!

PRESELITEV TRGOVINE!

Turdka I. Premelč v Ljubljani

naznanja svojim cenjenim odjemalcem, da se v drugi polovici prihodnjega tedna preseli iz dosedanjih prostorov v

KOLODVORSKI ULICI V

DALMATINOVU ULICO,

v novo stavbo »Mestne hranilnice« (poleg hotela »Štrukelj«)

Pozor!

Pozor!

Nogavice, rokavice!

največja izbira
pri trvdki 59/III

A. & E. Skaberné Ljubljana
Mestni trg 10.

Mast, slanino, gnjati, salame,

sladke, in rdečo papriko dobavlja po najnižji dnevni ceni Stevan Kiss, izvoznik v Subotici, Trg Fra Jese 5.

Kot prodajalka

bi rada vstopila gospodična, izučena trgovske specerije in manufakture. Gre tudi na delo. Nastopi lahko takoj. Dopisi naj se naslovijo na: Strela, anončna pisarna v Novem mestu. 961

Sprejme se 962

poslovodja

za parno žago in tovarno pohištva

vešč korespondence in knjigovodstva. Le prvovrstna, lesno-strokovno izvežbana in samostojna moč. Izpričevala, reference in pogoje na naslov: Mariborska lesna industrija, Maribor.

Mali oglasi

stanje z državnim davkom za inzerate vred do 20 besed Din 5.—, vsake naslednje beseda 50 par besed. — Plače se vedno naprej (lahko tudi v znakih). Na vprašanja odgovarja uprava le, ako je vprašanje priložena znanja za odgovor ter maloprodajna pristojbina (1 Din).

Službe

Strojopisna, 2150
zračnica išče mesta pri kakšni
trudki najraje v Ljubljani.
Naslov pove uprava «Jutra».

Gospodična
išče mesta pri kakšni
kot kontoristinja. Nastop takoj
ali pozneje. Naslov pove
uprava «Jutra». 2149

Takoj se sprejme
dekle za vsako delo, Vegova
ulica 2/1. lvo. 2143

Knjigovodja, 2140
bilancist z vedno praktično
išče službo. Cenj. ponudbe
pod «Perfekten» na upravo
«Jutra».

Sofer 2175
zmožen vseh popravil, išče
stalno službo, gre tudi izven
Slovenije. Naslov pove upr.
«Jutra».

Trgovski pomočnik
mešane stroke želi mesto
premeniti in vstopiti v enako
ali manufakturno trgovino.
Nastop takoj. Cenj. dopise
pod «Vztrajen» na upravo
«Jutra». 2176

Sprejme se
takoj dobro izveščana in
solidna ženska za čevlje (šte-
parica). Naslov pove uprava
«Jutra». 2169

Kot praktikant
želi vstopiti v specerijsko
trgovino 19leten trgovec sin
z že dvesto letno prakso. Po-
nudbe prosimo pod «Jul.
Benedičja» na upravo «Jutra».
2172

Vrtnarska dela
prevzame samec v svrhu iz-
veščanja. Plača postranska
stvar. Cenj. ponudbe pod
«Dnevno 3 ure do 6 ur» na
upravo «Jutra». 2180

Zanesljiv potnik
se sprejme. «Tribuna» F. B.
Ljubljana, Karlovska c. 4.
2184

Gospodično
katara zna pisati na pisalni
stroj in pisar. dela sprejme
ljubljanske tiskarne. Hrana in
stanovanje v hiši. Naslov
pove uprava «Jutra».

Potnika,
dva agila in zanesljiva,
mlajša od 30 do 40 l., sprejmo
tovarna hranila. Oni, ki znajo
voziti s motorjem ali avtom,
imajo prednost. Natančne po-
nudbe z referencami in zah-
tevmi pod «Agilnost» na
Aloma Company, anončna d.
reklamna družba, Ljubljana,
Kongresni trg 3. 2192

Knjigovodja 2163
išče dela za na dom ali za
popoldanske ure. Ponudbe pod
«Knjigovodja» na Aloma
Company, anončna družba z
o. z. v Ljubljani.

Dama srednjih let,
državna upokojenka, želi
mesta gospodinje (le proti
brani in stanovanju) le pri
starejšem, finejšem, dobro
sitiranem gospodu. Ponudbe
pod št. 45, Maribor, Cvetlična
ulica 27/II, vrata 7.
2177

V hotelu „Tivoli“
se sprejme za nedelje in
praznike več natakaric.
2189

Trgovski pomočnik,
mlad, dobro izveščan spec. in
železninar, išče radi spre-
membe sedanje mesto služ-
be in sicer najraje v mestu
Maribor. Ponudbe pod po-
družnica «Jutra» v Mariboru.
2186

Kot voditeljica 2185
graščine ali penzionata ali
kakšnega gospodinjstva išče
zmožna gospodična mesto.
Pisma so naprošena pod «Vo-
diteljica» na upravo «Jutra».

Bančni uradnik
za samostojnem mestu, ve-
stiran v vseh panogah poslo-
vanja, želi zaradi lokalnih
razmer spremeniti svoje služ-
beno mesto. Reflektira pred-
vsem na industrijska pod-
jetja. Cenjene ponudbe na
upravo «Jutra» pod št. 1996.
2168

Bukovo ogije 2162
prima, suho, kupujem stalno.
Ponudbe z navedbo cene
franko vagon, Rudolf Zoré &
Komp., Ljubljana.

Restavracija 2174
se jako ugodno prodaja. Leži
v krasnem kraju, je pripravna
za kak sanatorij ali za kak
vinsko trgovino, ker ima

Restavracija 2174
se jako ugodno prodaja. Leži
v krasnem kraju, je pripravna
za kak sanatorij ali za kak
vinsko trgovino, ker ima

Restavracija 2174
se jako ugodno prodaja. Leži
v krasnem kraju, je pripravna
za kak sanatorij ali za kak
vinsko trgovino, ker ima

Restavracija 2174
se jako ugodno prodaja. Leži
v krasnem kraju, je pripravna
za kak sanatorij ali za kak
vinsko trgovino, ker ima

Restavracija 2174
se jako ugodno prodaja. Leži
v krasnem kraju, je pripravna
za kak sanatorij ali za kak
vinsko trgovino, ker ima

Klavirje 2165
in pianino kupujem. Ponudbe
z označbo marke, cene in
dolgotrajnosti na S. F. Čop,
Zagreb, Mrazovičeva ul. 12,
III. nadst. Telefon interurb.
24 — 59.

Bučno seme
2 vagona kupimo. Ponudbe z
vzorci in ceno na «Mexila»,
mednarodna eksp. in importna
d. z o. z., Ljubljana, Sv. Petra
cesta 83. 2194

Prodaja

Stiskalnica za seno
skoro nova, Mayfarthov fabri-
kat, se prodaja. Ponudbe na
J. Razboršek, Ljubljana, Sv.
Petra cesta 83. 2195

Štiskalniški prepelčar,
10 mesecev star, se prodaja.
Akademski slikar Franjo
Kopač v Kranju. 2153

Proda se 2178
dobro ohranjen fakot s te-
lovnikom. Ogleda se: Ope-
karska cesta 81, v salonu.

Ali se imate 2146
najnovejši načrt mesta Ljub-
ljane? Dobiva se v vseh
knjigarnah in trafikah.

Avto, 2193
osebni, 4 cilindri, T 14/15
HP, 6 sedežev, lepa karo-
serija, malo rabljen, v zelo
dobrem stanu in po ceni.
Ponudbe pod «Avto» na
Aloma Company, anončna d.
Ljubljana, Kongresni trg 3.

Kosilni stroj
(Deering) izvrstno delujoč
prodaja. Zamenjam za brejo
telčko ali kravo, lansko ali
letošnjo žrebico ali koleselj.
Joras, Ribnica, Dolenjsko.
2173

Prodaja lep nov brek,
z odjemalnim stranskim se-
dežem, na oljnatu osi. Cena
se polze pri Antonu Rož-
manu, kovaškemu mojstru
na Vrhniki št. 134. 2147

Proda se
lovska puška in koncertna
citra (Harfen-Zither). Naslov
pove podružnica «Jutra» v
Mariboru. 2136

Pletilni stroj št. 8
se prodaja. Naslov v upravi
«Jutra». 2184

Medicinske 2158
išče stanovanje pri boljši ro-
dini za 3 do 4 mesece zaradi
prakticiranja v splošni držav-
ni bolnici «Cand. med.»

Prazna soba išče
gospodična, ves dan odsotna.
Ponudbe na upravo «Jutra»
pod «Mirna» 2179

Brezplačno stanovanje
dveh lepih sob s pritlikinami
oddam boljši stranki v vasi
blizu kolodvora proti mali
uslugi. Naslov pove uprava
«Jutra». 2171

Prazna soba 2182
s posebnim vhodom blizu
južnega kolodvora se za pi-
sarno takoj odda. Pismene
ponudbe pod «SOBA 50» na
upravo «Jutra».

Soba išče
miren gospod, po možnosti v
drvem nadstropju ali pritlikinju.
Plača dobro. Ponudbe pod
«Dobro plačnik» na upravo
«Jutra». 2115

Stanovanje,
vsaj soba in kuhinjo v Ljub-
ljani, se išče proti nagradi.
Ponudbe pod «Nujno» na
upravo «Jutra». 2106

Sprejme se gospod
kot sostanovalec. Istotam se
oddaja velika soba za dva
gospoda. Naslov pove uprava
«Jutra». 2148

Popoln
Pozor, čevljarji!
Zaradi odpotovanja se prodaja
dobro vpeljana čevljarska
delavnica s stanovanjem v
prometnem kraju z vso opremo,
ki stane 50.000 Din. Naslov
pove upravo «Jutra». 2142

Restavracija 2174
se jako ugodno prodaja. Leži
v krasnem kraju, je pripravna
za kak sanatorij ali za kak
vinsko trgovino, ker ima

Restavracija 2174
se jako ugodno prodaja. Leži
v krasnem kraju, je pripravna
za kak sanatorij ali za kak
vinsko trgovino, ker ima

Restavracija 2174
se jako ugodno prodaja. Leži
v krasnem kraju, je pripravna
za kak sanatorij ali za kak
vinsko trgovino, ker ima

Restavracija 2174
se jako ugodno prodaja. Leži
v krasnem kraju, je pripravna
za kak sanatorij ali za kak
vinsko trgovino, ker ima

Restavracija 2174
se jako ugodno prodaja. Leži
v krasnem kraju, je pripravna
za kak sanatorij ali za kak
vinsko trgovino, ker ima

Restavracija 2174
se jako ugodno prodaja. Leži
v krasnem kraju, je pripravna
za kak sanatorij ali za kak
vinsko trgovino, ker ima

Restavracija 2174
se jako ugodno prodaja. Leži
v krasnem kraju, je pripravna
za kak sanatorij ali za kak
vinsko trgovino, ker ima

Krasne velike kleti. Pripravna
tudi za kako industrijo, v
hiši vodovodna in električna
napeljava. Oddaljena od ko-
lodvora Celje deset minut.
Naslov pove uprava «Jutra».

Nepremičnine

Posedstvo, 23 orolov, vino-
grad, sadonosnik, njive,
gozd, lepa poslopja, živ in
mrtev inventar, z vinom,
priložnost kup 1.200.000
kron, okraj Maribor;
žaga in mlin na paro in
turbino;
vila v Mariboru, moderna, s
stavbiščem, za polovično
ceno;
godno posedstvo, 800 ora-
lov, smreka, bukva, skupaj
110.000 m², za sekanje, blizu
vode in postaje, 8.000.000
Din;
gostilno, posestva, graščina,
hiše, trgovine, tovarne prodaja
pisarna Zagorski, Ma-
ribor, Barvarska ulica 3.
1933

Dvonedstropna hiša
sredi Grada v dobrem stanju,
polovica parketirana, kame-
nite stopnice, se za 170.000
Din spriču družinskih razmer
prodaja. Naslov pod «hiša» na
podruž. «Jutra» v Mariboru.
2164

Enodružinska vila
s 6 sobami in 6 stanovanj-
skimi prostori, 25 minut od
glavnega trga v Mariboru se
za 130.000 Din prodaja. Vrt
in prosto stanovanje. Maribor
Nova vas, Vrtna 10. 2147

Dopisovanje

Višji državni uradnik,
bivši kapitan, 45 let star,
prijetne zunanosti, kreme-
natega značaja, zdrav in kre-
pak, po vojni sodnijsko ločen,
brez vsakih obveznosti na-
pram bivši ženi, ima lastno
pohištvo ter udobno stano-
vanje v lepem mestu Slo-
venije, želi v svrhu ženitve
znanstva s simpatično damo
s primernim premoženjem.
Prevarane imajo prednost.
Diskrecija častno sajmenjena.
Dopise pod «Višji uradnik»
na anončno pisarno Ivo Šuš-
nik, Maribor, Slovenska ul. 15.
2109

Mlad trgovec 2190
značajan, na prometnem kraju
Gorenjske, želi znanja s sim-
patično, najraje s trgovsko
naobraženo gospojo ali mlado
vdovo, od 20 do 28 let staro,
ki ima nekaj premoženja, v
svrhu takojšnje ženitve. Le
resne neanonimne ponudbe
s sliko, pod «Gorenjec» na
upravo Jutra. Tajnost sajme-
nena.

Mladenč 2168
z dežele, 28 let star, s stalno
službo, želi se pridru-
žiti, pošteno gospodično ali mlado
vdovo v svrhu ženitve spo-
znati. Tajnost sajmenjena.
Naslov pod «TAJNOST» na
podr. «Jutra» v Mariboru.

Trgovsko naobražen
simpatičen gospod, 37 let
star, želi resnega znanja v
svrhu ženitve z enako gospo-
dično, najraje trgovko. Samo
resne ponudbe s sliko na
upravo «Jutra» pod «Zvonko».
2182

Gospod
v svetli obleki, ki se je v
torek večer ob pol 9. uri v
družbi nekega gospoda peljal
s tramvajem in izstopil pri
financijski direkciji, se prosi za
naslov pod «Simpatija» na
upravo «Jutra». 2189

Golobček
z belo čepico, obdovan od
rjavčar z zelenim klobukom
dne 27. maja na vožnji do
Velike Loke, se naproša, da
se izvoli pod «1001» na upravo
«Jutra» zglašiti. 2160

Mlad gospod,
izobražen, lepe zunanosti,
se želi seznaniti s gospodično
ali damo v svrhu prijateljske
francoske, italijanske, arbo-
hrvatske ali češke konver-
zacije. Cenj. ponudbe pod
«Konverzacija» na upravo
«Jutra». 2141

Lep, kratak klavir
daja na souporabo soliden
uradnik, kdor mu da v na-
jem sobico event. z oskrbo.
Naslov pove uprava «Jutra».
2179

Opeko, 2006
cement, galico, seno, slamo,
lesno volno, drva, premog,
oves, koruzo, zdrob, krompir,
Oset Andrej, Maribor, Alek-
sandrova 57. Telefon 88.

25.000 Din posojila
proti mesečni vrnitvi in do-
govornim obrestim prosi
trgovka in posestnica na de-
želi. — Ponudbe na upravo
«Jutra» pod «Vrnitev». 2191

Posojilo
Din 50.000.— rabim takoj
proti garanciji in obrestim
22 % za dobo šest mesecev.
Posredovalec dobi 1000 Din
nagrade. Ponudbe pod «Tr-
govci s lesom» na upravo
«Jutra». 2151

Male oglase „Jutra“
se smatra za najpriprav-
nejše posredovalno sredstvo,
ki odgovarja vsem potrebam
današnjega časa in je o-
nožljivo kot vsak drug inserat.
Posebno ugodno je, da si
sam že vanprej lahko izra-
čunam, kaj Te bo stal Mali
oglas, ter ga tudi lahko
plačaš v znakih. III

Poskusi vsaj enkrat,
četudi s prav majhnim bese-

dilom med Malimi oglasi
«Jutra». Če sploh kje, boš
tu dosegel zaželjeni uspeh v
izdatno večji meri kot
povsod drugod. II

Prav vsakdo
kdor kaj išče, kdor kaj po-
nuja, kdor kaj kupuje,
kdor kaj prodaja, prav
vsakdo priznava, da imajo
družovit uspeh Mali
oglas v «Jutra».

Avto-omnibus

z 20 sedeži in stojiščem za 10 do 12 oseb, malo rabljen,
„SAURER“, tritonski, poljubno tudi za tovarni promet,
se zaradi napeljave cestne železnice takoj prodaja.

939

Avtodružba Trbovlje.

INSERTATE

za vse
inozemsko
časopise
osobito
za

The Manchester Guardian
The Daily Telegraph
Prager Presse
Neue Freie Presse
Narodni Listy
Berliner Tageblatt
Frankfurter Zeitung
Corriere della Sera

sprejema

Aloma Company

anončna in reklamna družba z o. z.

Centrala Ljubljana Beograd podružnica
Kongresni trg 3 Sremska ul. 9

Kdor hoče spoznati

mešča in kraje v Hrvatski, Bosni, Vojvodini, Srbiji,
Dalmaciji itd., naj naroči

A. Melik: Jugoslavija

Zemljepisni pregled. II. del.

Na 524 straneh podaja knjiga, ki ji je priložen tudi zemljevid, po-
droben popis naše države. Knjiga velja s poštnino vred 52 Din,
boljša izdaja 67 Din 50 p. Naroča se pri Tiskovni zadrugi
v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Zahvala.

Vsem, ki so nam ob priliki bridke izgube našega predragega in nepozabnega soproga,
očeta, brata in strica, gospoda

Gustava Pirca

izrekli svoje sočustvo ali nam bili v težki uri v kakršnokoli pomoč in tolažbo, izrekamo svojo
najsrčnejšo zahvalo.

Zlasti pa velja naša zahvala šefu kmetijskega oddelka g. Iv. Sancinu za njegov genljivi
govor ob odprtem grobu, podpredsedniku Kmetijske družbe g. Pipanu za tople poslovične be-
sede, članu načelnosti SKS. g. Azmanu za presrečno slovo gorenjskih kmetov, g. A. Mencingerju
za toplo načelni govor v imenu bohinjskih podružnic Kmetijske družbe, nadalje zastopnikom
Jadranske banke, pevecem za srce pretresujoče žalostinke, Sokolu iz Bohinjske Bistrice in ga-
silnemu društvu iz Srednje vasi za izkazano zadnjo čast, vsem darovalcem vencev, posebno g.
nadučitelju za lep čin pietete, ker je prvi okrasil krsto s cvetjem kot nepoznan prijatelj, preč.
g. župniku Golpu in vsem pokojnikovim iskrenim prijateljem, ki so ga spremili na zadnji
poti.

Rodbina Pirc.

Za novo parno žago
se iščejo: 945
Gatrist k polnojarmaniku, popolnoma
izveščan in samostojen delavec;
prejemalec lesa, popolnoma iz-
veščan, v zvezi in za-
veščen;
skladiščnik, samostojna moč, ki se
razvornostnih zabojev ter na tozadnje
stroje.
Prednost imajo starejše samske moči. Ispri-
čevala in pogoji naj se pošljejo na Franca
Oseta, Vransko pri Celju.

Provizijskega
zastopnika
950
dobro vpeljanega išče
tovarna perila
Verdnik in Drugovi
Maribor, Aleksandrova c. 51.

Trgovska hiša
z nad 50 let obstoječo trgovino z
mešanim blagom in deželnimi pridelki
v trgu Središče ob glavni cesti poleg
farne cerkve se da v najem. Po-
trebni kapital 1/2 do enega milijona
kron. Ponudbe sprejme in pojasnila
daje lastnik J. Zadravec, Središče
ob Dravi. 937

PERILO
ZA
DOJENČKE

A. & E. SKABERNÉ
LJUBLJANA

Hiša
na periferiji mesta Ljubljane je pod
ugodnimi pogoji naprodaj. Stano-
vanje takoj na razpolago. Pri-
merno za uradnika ali obrtnika, ki
dobi s 1. julijem 1923 tudi lokal.
Informacije pri Aloma Company,
anončna družba, Ljubljana, Kongresni
trg št. 3. 938

Vila ali manjša hiša
v sredini Ljubljane
se kupi.
Pogoj: Prosto stanovanje z najmanj
dvema sobama, kuhinjo in pritliki-
nami v parterju ali v I. nadstropju.
Obenem se išče
stanovanje
(prosto v jeseni), približno iste ve-
likosti. Oddajalec dobi kredit v pre-
cejšnji višini proti garanciji. Ponudbe
pod «Gotovina» na Aloma Com-
pany, anončna družba, Ljubljana,
Kongresni trg 3. 937